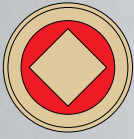

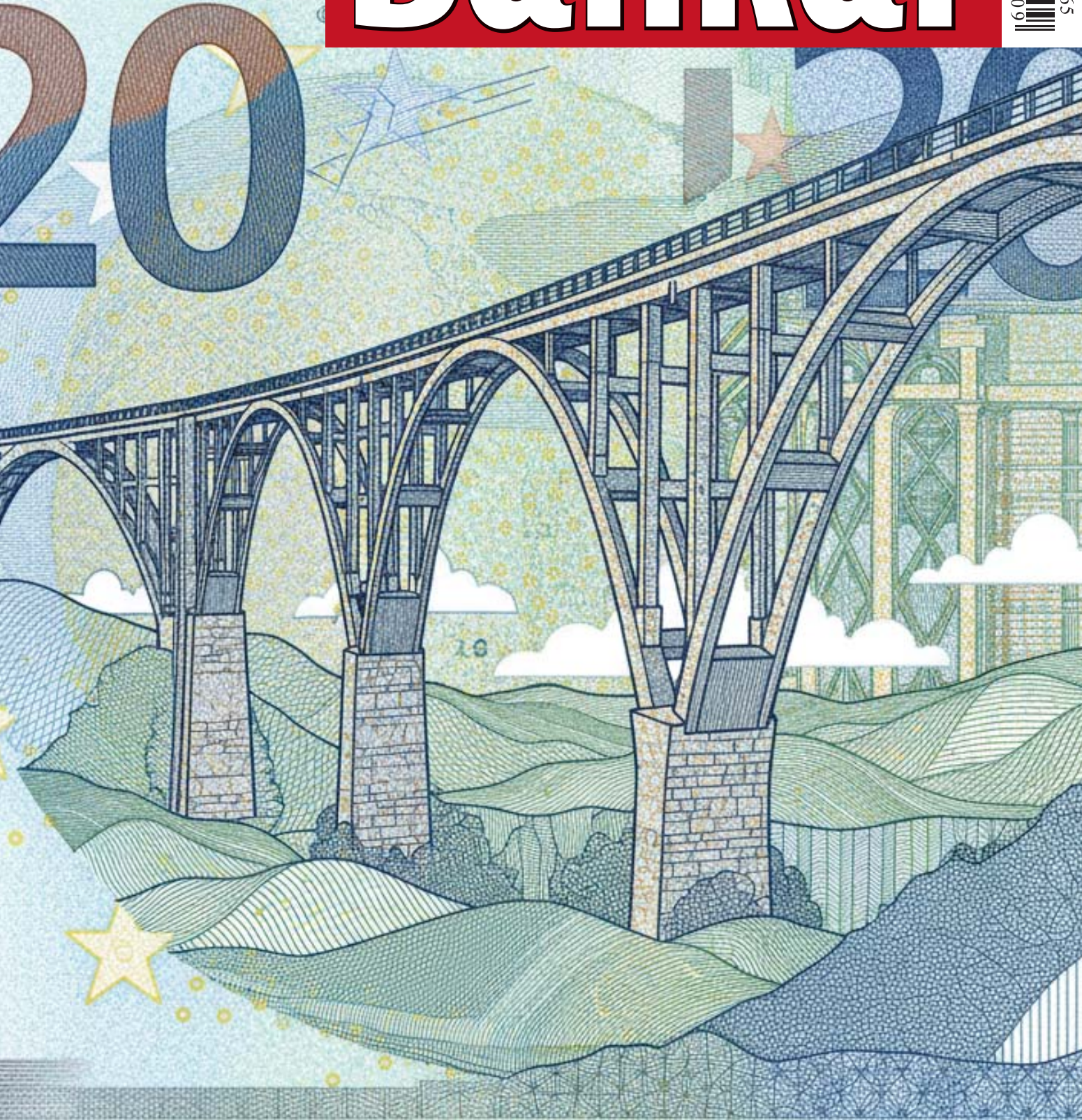
februar 2026
godina 19, broj 72

UDRUŽENJE BANAKA
CRNE GORE
ASSOCIATION OF
MONTENEGRIN BANKS

Bankar

ISSN 1800-7465
9 771800 746009 11

ERSTE
Bank

#vjerujusebe

[erstebank.me](https://www.erstebank.me)

Uvodna riječ glavnog urednika

Poštovani čitaoci,

Sa zadovoljstvom prezentujemo novi broj časopisa Bankar, Udruženja banaka Crne Gore. Trudimo se da na jednom mjestu prezentujemo trendove bankarske, a na vama je da procjenite koliko smo uspješni.

Ovaj broj donosi stav EBF-a koji je obrazložio Gonzalo Gasos, Viši direktor za prudencijalnu politiku i superviziju pri EBF-u gdje je ukazao da predloženo smanjenje elemenata strukture kapitala od strane Evropske Centralne Banke (ECB), kao što je objedinjavanje kapitalnih rezervi u dvije kategorije, predstavlja korak u pravom smjeru pri čemu je 90% neraspoređene dobiti banaka „zarobljeno“ usljed ispunjavanja sve većih supervizorskih kapitalnih zahtjeva u periodu od 2021. do 2024. godine. Na istu temu imamo i stav Balazs Koranyi koji je ukazao da je ECB predložila pojednostavljenje bankarske regulative, s ciljem da se racionalizuju kompleksna pravila, bez smanjenja ukupnog finansijskog opterećenja, što je izazvalo kritike banaka koje su se nadale većim olakšicama. Imamo kratku prezentaciju koja ukazuje da je Evropska centralna banka objavila preporuke Radne grupe visokog nivoa za pojednostavljenje, koje je usvojio Upravni savjet, sa ciljem da se pojednostavi evropski regulatorni, nadzorni i izvještajni okvir.

Urednik časopisa Bankar ukazuje šta nam donose Bazel IV principi. Između ostalog, svaka pojedinačna banka će morati da sprovede analizu uticaja novih standarda, koja će uglavnom, zavisiti od njenog poslovnog modela, korišćenja internih modela, tržišne situacije i konačno, ciljeva profitabilnosti. Ananda Kautz iz Udruženja banaka Luksemburga skreće pažnju koliko će Vještačka inteligencija (AI) oblikovati budućnost našeg finansijskog sektora. Na ovu temu imamo i stav Generalnog sekretara UBCG sa ukazivanjem da AI u bankarstvu je na fonu poboljšanja korisničke usluge, povećanja bezbjednosti i pojednostavljenja poslovanja.

Imamo zanimljiv tekst iz Finske koji skreće pažnju na aktivnosti kako bi se podstakao razvoj fondova, gdje je neophodno je ukloniti poreske barijere i zastarjela regulatorna rješenja. Zanimljiv je tekst Arnaud Clement-a, rukovodioca sektora za plaćanja i inovacije u Udruženju bankara Luksemburga (ABBL) koji ukazuje da plaćanja u Evropi ulaze u novu fazu: brža realizacija, stroža očekivanja u pogledu bezbjednosti i sve raznovrsniji poslovni modeli koji transformišu način na koji se vrijednost kreće preko granica i u svakodnevnoj upotrebi. Poruka iz češkog udruženja banaka jeste da mnogi ljudi još uvijek ne shvataju da čak i naizgled bezazlena pomoć pri prenosu ili primanju novca može biti krivično djelo. Zato skreću pažnju da dugoročno jačanje finansijske i digitalne pismenosti, kao i objašnjavanje javnosti konkretnih rizika sa kojima se mogu susresti možemo preventivno učiniti mnogo.

Nadamo se da ćete uživati u prezentovanim tekstovima, koliko je bilo naše zadovoljstvo pri izboru tekstova i referentnih adresa sa kojih imamo kvalitetan uvid u kretanja bankarske industrije.

Srdačan pozdrav,

*Glavni i odgovorni urednik časopisa Bankar
mr Bratislav Pejaković*

Foreword of the Secretary General

It is our distinct pleasure to present the latest edition of Bankar, the official journal of the Association of Montenegrin Banks. Our mission is to provide a definitive overview of the most significant banking trends in one place; we leave it to you, our readers, to evaluate the success of our efforts.

This issue features a strategic perspective from the European Banking Federation (EBF), presented by Gonzalo Gasos, Senior Director of Prudential Policy and Supervision. Gasos argues that the European Central Bank's (ECB) proposal to streamline capital stacks—specifically by consolidating capital buffers into two categories—is a vital step forward. He highlights a critical challenge: 90% of banks' retained earnings were effectively "trapped" between 2021 and 2024 to satisfy escalating supervisory requirements. In a related analysis, Balazs Koranyi examines the ECB's efforts to simplify banking regulations. While the goal is to rationalize complex rules, the move has sparked debate among institutions that anticipated more substantive relief from their overall financial burden. We present a brief overview indicating that the European Central Bank has published recommendations from the High-Level Group on Simplification, adopted by the Governing Council, with the aim of streamlining the European regulatory, supervisory, and reporting framework.

The Editor of Bankar outlines what the Basel IV principles bring to the industry. Among other things, each individual bank will be required to conduct an impact analysis of the new standards, which will largely depend on its business model, the use of internal models, market conditions, and ultimately, profitability targets. Ananda Kautz from the Luxembourg Bankers' Association draws attention to the extent to which Artificial Intelligence (AI) will shape the future of our financial sector. On this topic, we also have the perspective of the Secretary General of the UBCG, who indicates that AI in banking is focused on improving customer service, enhancing security, and streamlining business operations.

We feature a noteworthy piece from Finland that draws attention to activities aimed at stimulating fund development, highlighting the necessity of removing tax barriers and obsolete regulatory solutions. Equally compelling is the text by Arnaud Clement, Head of Payments and Innovation at the Luxembourg Bankers' Association (ABBL), who points out that payments in Europe are entering a new phase: faster execution, heightened security expectations, and increasingly diverse business models that are transforming how value moves across borders and in everyday transactions. The message from the Czech Banking Association warns that many people still do not realize that even seemingly harmless assistance in transferring or receiving money can constitute a criminal offense. They emphasize that through the long-term strengthening of financial and digital literacy, and by explaining specific risks to the public, we can achieve a great deal in terms of prevention.

We trust you will enjoy the presented articles as much as we enjoyed selecting them from the reference addresses that offer a high-quality insight into the movements of the banking industry.

Sincerely,

Editor-in-Chief

Bratislav Pejaković, MSc

BANKAR

Broj 72 / februar 2026.

IZDAVAČ

Udruženje banaka Crne Gore
Novaka Miloševa bb/3 Podgorica
Tel: +382 20 232-028
www.ubcg.info

Časopis izlazi kvartalno u elektronskoj formi.

Rješenjem Ministarstva kulture, sporta i medija časopis Bankar je upisan u Evidenciju medija - štampani mediji 17. marta 2008, pod rednim brojem 641.

REDAKCIJSKI ODBOR

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
mr Bratislav Pejaković

Prof. dr Aleksandar Živković,
dr Nikola Fabris,
dr Saša Popović,
mr Nebojša Đoković

TEHNIČKI UREDNIK
Goran Kapor

DIZAJN I PRELOM
Nikola Latković
FOTOGRAFIJE
Envat i fotodokumentacija UBCG
PREVOD
Milena Ljumović

Prilozi

- tekstovi se dostavljaju u elektronskom obliku na e-mail adrese: udruzenjebanaka@t-com.me, gorankapor@hotmail.com; maksimalna dužina teksta do 25.000 karaktera.
- reklame po normativima UBCG na e-mail: latkovic@gmail.com

BANKAR

Časopis Udruženja banaka Crne Gore
Broj 72 / februar 2026.

Sadržaj / Contents

- Gonzalo Gasos, Kalina Pateva
- 4 EBF POZDRAVLJA POJEDNOSTAVLJENJE BANKARSKIH PRAVILA**
EBF welcomes ECB report on banking rules simplification
- Balazs Koranyi (Reuters)
- 10 ECB ZA JEDNOSTAVNIJU REGULATIVU, ALI ODBIJA ZAHTEJEVE ZA NIŽIM BAFERIMA**
ECB proposes simpler bank regulation but rejects calls for lower buffers
- ECB
- 14 UPRAVNI SAVJET ECB PREDLAŽE POJEDNOSTAVLJENJE PRAVILA BANKARSKOG POSLOVANJA U EU**
European Central Bank (ECB) - Governing Council proposes simplification of EU banking rules
- mr Bratislav Pejaković
- 22 ŠTA NAM DONOSE BAZEL IV PRINCIPI U POSLOVANJU BANAKA**
What the Basel IV Principles Bring to Banking Operations
- Ananda Kautz
- 34 PRIMJENA ZAKONA O VJEŠTAČKOJ INTELIGENCIJI ŠTA BANKE TREBA DA ZNAJU**
Implementing the AI Act: What financial institutions need to know
- mr Bratislav Pejaković
- 38 VEŠTAČKA INTELIGENCIJA USMJERENA NA KLIJENTA – BALANSIRANJE INOVACIJA I POVJERENJA**
Customer-Driven AI: Striking a Balance Between Innovation and Trust
- Finska
- 44 ZAŠTO ŠTEDNI RAČUN ZA AKCIJE PODRŽAVA TRGOVANJE, A NE DUGOROČNO INVESTIRANJE?**
Why does a stock savings account support trading and not long-term investing?
- Arnaud Clement
- 48 RAST PLATNIH I INSTITUCIJA ZA ELEKTRONSKI NOVAC: BRŽE, STROŽIJE I RAZNOVRNIJE**
The growth of payment and e-money institutions: a diversified payments ecosystem
- Češka
- 52 SUDOVI KAZNILI STOTINE „FINANSIJSKIH MULA“**
Courts have punished hundreds of money mules this year

EBF pozdravlja pojednostavljenje bankarskih pravila

Gonzalo Gasos,
Viši direktor za
prudencijalnu
politiku i superviziju

Kalina Pateva,
Savjetnica za politiku,
prudencijalnu politiku i
superviziju

Evropska bankarska federacija (EBF) pozdravlja izvještaj Upravnog savjeta Evropske centralne banke (ECB) o predlozima za pojednostavljenje bankarskih pravila EU. EBF cijeni to što je Radna grupa na visokom nivou prepoznala potrebu za racionalizacijom elemenata bankarskih pravila specifičnih za EU, te podržava namjeru da se unaprijede transparentnost i smanji neizvjesnost.

Međutim, sada moraju uslijediti konkretni i odlučni koraci kako bi se unaprijedila globalna konkurentnost finansijskog sektora EU, čime bi se omogućilo ključno finansiranje za evropske porodice, preduzeća i širu ekonomiju.

EBF u nastavku iznosi komentare na ključne elemente izvještaja.

„Predloženo smanjenje elemenata strukture kapitala, kao što je objedinjavanje kapitalnih rezervi u dvije kategorije, predstavlja korak u pravom smjeru

• Broj elemenata u okviru rizikom ponderisanu imovinu i koeficijent leveridža

Predloženo smanjenje elemenata strukture kapitala, kao što je objedinjavanje kapitalnih rezervi u dvije kategorije, predstavlja korak u pravom smjeru.

Kreatori politika u EU ne bi trebalo da oklijevaju u uklanjanju preklapajućih mjera „gold-platinga“ u nastojanjima da se smanji složenost. Banke u EU i dalje moraju pažljivo razmotriti predložene opcije u vezi sa elementima strukture kapitala. Ipak, svaka promjena treba da obezbijedi da banke ne budu u nepovoljnijem položaju – u pogledu troškova finansiranja – u odnosu na banke u drugim jurisdikcijama, jer bi to moglo negativno uticati na konkurentnost i rast EU.

Dodatna složenost proizilazi iz velikog broja uključenih nadležnih organa i nedostatka jasnih i pouzdanih mehanizama koordinacije među njima.

• Makroprudencijalni okvir

Namjera Radne grupe na visokom nivou da pojednostavi makroprudencijalni okvir kroz recipročne mjere i „podijeljenu odgovornost“ je pozitivno ocijenjena. U praksi, podijeljena odgovornost omogućava samo inkrementalno diskreciono pravo kod kapitalnih dodataka koji se mogu dodatno uvećavati, ali se ne mogu ograničiti. Ovo ostaje izvor brojnih neefikasnosti kapitala u EU koje zahtijevaju dodatnu analizu. Ambicioznije mjere pojednostavljenja mogle bi otkloniti ove neefikasnosti i omogućiti efikasnije korišćenje kapitala banaka u EU u cilju jačanja konkurentnosti.

• Supervizija

EBF je pozvao kreatore politika da unaprijede jedinstveno tržište bankarstva kroz uspostavljanje ujednačenije supervizije širom eurozone. U skladu s tim, pozdravljamo manje preskriptivan pristup superviziji koji je više zasnovan na riziku, i podržavamo racionalizaciju metodologije stres-testova kako bi se smanjili troškovi usklađenosti i povećale koristi ovih testova.

EBF welcomes ECB report on banking rules simplification

Gonzalo Gasos, Senior Director, Prudential Policy & Supervision

Kalina Pateva, Policy Adviser, Prudential Policy & Supervision

The European Banking Federation (EBF) welcomes European Central Bank (ECB) Governing Council report on the proposals for simplification of EU banking rules released earlier today. The EBF appreciates the recognition of the High-Level task force that EU-specific elements of banking rules need to be streamlined, and supports the intention to increase transparency and reduce uncertainty.

However, concrete and determined steps must now follow to enhance the global competitiveness of the EU's financial sector, thereby unlocking essential financing for European families, businesses, and the wider economy.

The EBF comments on key elements of the report below.

• Number of elements in the risk-weighted and leverage ratio framework

The proposed reduction of capital stack elements, such as the merging of the capital buffers into two categories, is a step in the right direction

EU policymakers should not hesitate to cut overlapping EU goldplating measures in their efforts to reduce complexity. EU banks must still carefully assess the proposed options regarding the capital stack. Nevertheless, any change should ensure that banks will not be worse-off – in terms of cost of funding – than peer jurisdictions, as this could negatively impact EU competitiveness and growth.

Additional complexity arises from the large number of authorities involved and the absence of clear and reliable coordination instruments between these authorities.

• Macroprudential Framework

The intent of the high-level task force to simplify the macroprudential framework through reciprocating

measures and “shared responsibility” is well-received. In practice, shared responsibility only allows for incremental discretion of capital add-ons that can be topped-up, but cannot be capped. This remains a source of many EU capital inefficiencies that requires further scrutiny. More ambitious simplification measures could address these inefficiencies and make more efficient use of EU banks' capital in support of EU competitiveness.

• Supervision

The EBF has called upon policymakers to enhance the Single Market for banking by creating more harmonised supervision across the Eurozone. Accordingly, we welcome a less prescriptive and more risk-based approach to supervision, and support the streamlining of the stress test methodology to reduce compliance costs and enhance the benefits of the exercise.

• Reporting

The EBF welcomes the various measures towards reducing the reporting burden and cost on institutions, and appreciates the ECB's commitment to work towards a fully-harmonised EU-wide reporting system aligned with the EBF's suggested reporting principles: define once, report once, share information, and enhance governance.

„The proposed reduction of capital stack elements, such as the merging of the capital buffers into two categories, is a step in the right direction

„90% neraspoređene dobiti banaka 'zarobljeno' usljed ispunjavanja sve većih supervizorskih kapitalnih zahtjeva u periodu od 2021. do 2024. godine

• Izvještavanje

EBF pozdravlja različite mjere usmjerene na smanjenje tereta i troškova izvještavanja za institucije, te cijeni posvećenost ECB-a radu na potpuno harmonizovanom sistemu izvještavanja na nivou EU, u skladu sa principima izvještavanja koje je predložio EBF: jednom definisati, jednom izvijestiti, dijeliti informacije i unaprijediti upravljanje.

EBF se raduje produbljivanju bliskog dijaloga i saradnje sa ECB-om i drugim nadležnim organima, uključujući rad na Integrisanom okviru izvještavanja, koji predstavlja prvi konkretan korak ka harmonizaciji posataka iz oblasti statistike, supervizije i sanacije na nivou EU.

Evropska bankarska federacija ostaje posvećena kontinuiranoj saradnji sa ECB-om i svim ostalim institucijama EU kako bi se dalje unaprijedilo pojednostavljenje bankarske regulative EU. Ovaj napor je hitno potreban za jačanje konkurentnosti Evrope, naročito imajući u vidu da je nedavna EBF studija pokazala da su u posljednje tri godine rastući supervizorski kapitalni zahtjevi blokirali više od 1,5 biliona eura kreditnog kapaciteta, koji je mogao da finansira evropski rast.

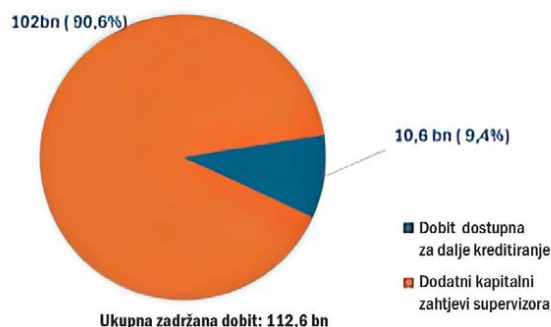
STUDIJA EBF-A

U maju 2025. godine, Evropska bankarska federacija (EBF) i Globalno udruženje stručnjaka za rizik (GARP) pokrenuli su prikupljanje podataka kako bi se procijenio uticaj dodatnih supervizorskih kapitalnih zahtjeva na evropske banke, iznad minimalnih zahtjeva propisanih Bazelskim okvirom. U studiji je učestvovalo 15 evropskih banaka koje predstavljaju 66% ukupne aktive sektora, a pokrivala je period od 2021. do 2024. godine. Rezultati studije pokazali su da se ukupni potrebni CET1 kapital, koji proizilazi

iz diskrecionog prava supervizora, povećao za 102 milijarde eura u periodu između 2021. i 2024. godine, dok su osnovni zahtjevi prema Bazelskim standardima ostali stabilni.

U tom kontekstu, EBF je sproveo dodatno prikupljanje podataka kako bi se kvantifikovalo i procijenilo koliki je dio neraspoređene dobiti banaka apsorbovan uslijed povećanja kapitalnih zahtjeva u istom periodu.

Udio neraspoređene dobiti koju su apsorbovali dodatni kapitalni zahtjevi supervizora (u eurima) 2022.-2024.

Rezultati pokazuju da je 90% kapitala koji su banke generisale za dalji rast i inovacije apsorbovano rastom kapitalnih zahtjeva od 102 milijarde eura.

Tokom posljednje tri godine, 15 banaka obuhvaćenih uzorkom generisalo je približno 112 milijardi eura neraspoređene dobiti. Od tog iznosa, 102 milijarde eura su iskorišćene za ispunjavanje rastućih kapitalnih zahtjeva, ostavljajući samo 10 milijardi eura za dalje jačanje kapaciteta finansiranja.

Drugim riječima, više od 1,5 biliona eura kreditnog kapaciteta bilo je blokirano usljed rasta supervizorskih kapitalnih zahtjeva.

U trenutku kada se predviđa značajan porast potreba za finansiranjem, dok Evropa nastoji da smanji jaz u konkurentnosti u odnosu na svoje glavne konkurente, sposobnost banaka da razvijaju dodatne kapacitete finansiranja, a time i da određuju dostupnost kredita za privredu, od ključnog je značaja.

EBF poziva kreatore politika da preokrenu trend povećanja kapitalnih zahtjeva koji prevazilaze Bazelske standarde (tzv. gold-plating,) kako bi se u konačnici omogućilo efikasnije korišćenje kapitalnih resursa u bankarskom sistemu.

ECB je u martu 2020. godine iznijela procijenu da efekat oslobađanja kapitala (tzv. capital relief) rezultira povećanjem finansijskog kapaciteta po multiplikativnoj stopi od 15x.

Pokreni **posao**, pokreni **sezону** kredit **za Turizam** DO 200 000 EURA

Zapad Banka

Ostvari VRH popuste!

Jedinstvena **VRH kartica** nudi pristup ekskluzivnim popustima i plaćanje na rate ili odloženo plaćanje u Voli marketima, prodavnicama garderobe, kao i na brojnim drugim partnerskim prodajnim mjestima širom Crne Gore sa kojima Lovćen banka ima sklopljen ugovor. Uz brz i jednostavan proces prijave za karticu na www.vrhkartica.me, kupovine su nikad lakše i dostupnije, a uz to i bez kamate i provizije za imaoce kartice.

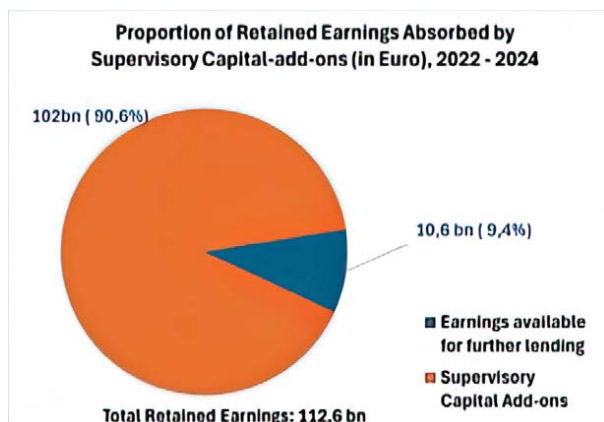
We look forward to deepening the close dialogue and collaboration with the ECB and other authorities, including on the Integrated Reporting Framework, which is the first concrete step towards EU-wide harmonisation of statistics, supervision and resolution data.

The European Banking Federation remains committed to continued cooperation with the ECB and all other EU authorities to drive forward the work on simplifying EU banking regulation. This effort is urgently needed to boost Europe's competitiveness, particularly as a recent EBF study revealed that rising supervisory capital requirements have blocked in the last 3 years upwards of EUR 1.5 trillion in lending capacity that could have financed European growth.

EBF STUDY

In May 2025, the European Banking Federation and the Global Association of Risk Professionals (GARP) led a data collection effort to assess the impact of additional supervisory capital requirements on European banks beyond the minimum required by the Basel framework. 15 European banks representing 66% of the industry assets participated in the study, which covered the years 2021 to 2024. Results of the study showed that the aggregate required CET1 capital from supervisory discretion increased by EUR 102 billion between the years of 2021 and 2024, while the Basel baseline remained steady.

Against this background, the EBF has led a data collection effort to quantify and assess how much of banks' retained earnings have been absorbed by the increasing capital requirements during the same period.

„90% of banks' retained earnings tied up in meeting increasing supervisory capital requirements from 2021 to 2024

Results show that 90% of the capital generated by banks for further growth and innovation has been absorbed by the EUR 102 billion increase in capital requirements.

Over the last three years, the 15 banks sampled have generated approximately EUR 112 billion in retained earnings. Of these EUR 112 billion, EUR 102 billion have been used to meet increasing capital requirements, leaving only EUR 10 billion for further development of financing capacity.

In other words, over EUR 1.5 trillion of lending capacity has been blocked by the rising supervisory capital requirements.

At a time when financing needs are projected to increase significantly as Europe aims to close the competitiveness gap with its main competitors, banks' ability to develop further financing and therefore determine the availability of credit to the economy is crucial.

The EBF calls for policymakers to revert the trend of increasing gold-plating capital requirements beyond the Basel baseline, to ultimately make more efficient use of capital resources in the banking system.

The ECB, in a March 20, 2020 press release, estimated that capital relief translates into additional financing by a multiplier of about 15x.

Autor: Balazs
Koranyi (Reuters)

ECB za jednostavniju regulativu, ali odbija zahtjeve za nižim baferima

Predlaže se spajanje slojeva kapitala u samo dva. ECB se zalaže za reformu konvertibilnih obveznica. ECB zagovara pojednostavljeno stres-testiranje. EU će imati konačnu riječ o preporukama ECB-a

Evropska centralna banka predložila je pojednostavljenje bankarske regulative, s ciljem da se racionalizuju kompleksna pravila, bez smanjenja ukupnog finansijskog opterećenja, što je izazvalo kritike banaka koje su se nadale većim olakšicama.

Banke se već duže vrijeme žale da je supervizija postala preopterećujuća, dok pojedine zemlje, naročito Sjedinjene Američke Države, sada zagovaraju smanjenje regulative i ublažavanje kapitalnih pravila, polazeći od premise da pretjerani nadzor sputava bankarsku aktivnost.

Ipak, ECB je ostala dosljedna svom stavu da pojednostavljenje ne smije značiti niže

kapitalne zahtjeve. Predlozi koji su predstavljeni fokusirani su na manji broj kapitalnih bafera koje banke moraju održavati radi otpornosti na potencijalne šokove, a ne na njihovo smanjenje.

„Pojednostavljenje treba da očuva otpornost banaka, a pod otpornošću mislimo na nivo kapitala. Ne želimo ugroziti trenutnu situaciju u pogledu kapitala evropskih banaka“, rekao je potpredsjednik ECB-a Luis de Guindos.

Evropska bankarska federacija je pozdravila izvještaj ECB, ali je istakla da „sada moraju uslijediti konkretni i odlučni koraci kako bi se unaprijedila globalna konkurentnost finansijskog sektora EU“.

Krovna organizacija njemačkih bankarskih udruženja, Deutsche Kreditwirtschaft, pozdravila je predloženo pojednostavljenje i pozvala na njegovu brzu implementaciju, ali je istakla da ECB nije išla dovoljno daleko, posebno imajući u vidu blaže regulative u drugim zemljama.

„Pitanje je da li je ovo dovoljno s obzirom na mjere regulatornog rasterećenja u SAD-u i

„Predlozi koji su predstavljeni fokusirani su na manji broj kapitalnih bafera koje banke moraju održavati radi otpornosti na potencijalne šokove, a ne na njihovo smanjenje

ECB proposes simpler bank regulation but rejects calls for lower buffers

By Balazs Koranyi (Reuters)

Proposes merging capital layers into just 2. ECB advocates reform of convertible bonds. ECB wants streamlined stress testing. EU will have final say on ECB recommendations

The European Central Bank proposed to simplify bank regulation, looking to prune a complex rulebook without easing the overall financial burdens, prompting criticism from lenders hoping for greater relief.

Banks have long complained that the supervision has become onerous and some countries, particularly the United States, are now pushing to cut regulation and soften capital rules on the premise that the supervision constrains bank activity.

But the ECB stuck to its premise that simplification cannot mean lower capital requirements and Thursday's proposals are focused on fewer - rather than lower - capital buffers lenders must hold to be ready for potential shocks.

"Simplification efforts should maintain banks' resilience and by banks' resilience, we mean the level of capital," ECB Vice President Luis de Guindos said. "We do not want to try to undermine the present situation of capital of the European banks."

The European Banking Federation welcomed the ECB's report but said "concrete and determined steps must now follow to enhance the global competitiveness of the EU's financial sector".

The umbrella group for German banking associations, Deutsche Kreditwirtschaft, also welcomed the proposed simplification and called for its rapid implementation but also said the ECB did not go far enough, especially in light of easier regulation elsewhere.

"The question arises whether these are sufficient in light of the regulatory relief measures in the U.S. and the UK," Heiner

„Proposals are focused on fewer - rather than lower - capital buffers lenders must hold to be ready for potential shocks

„ECB teži spajanju postojećih zaštitnih slojeva (bafera) u samo dva: fiksni (neoslobađajući) bafer i oslobađajući bafer, koji regulatori mogu sniziti u kriznim periodima

Velikoj Britaniji. Pozivamo Evropsku komisiju da bude odlučnija“, rekao je Heiner Herkenhoff, predsjednik Njemačkog udruženja banaka.

Organizacija je dodala da predložene mjere pojednostavljenja za manje banke takođe nisu dovoljno ambiciozne.

REDUKCIJA BROJA BAFERA, ALI NE I NJIHOVOG NIVOA

Glavna preporuka ECB je da se pojednostavi uređenje kapitalnih zahtjeva i zaštitnih slojeva banaka, poznato kao struktura kapitala.

ECB teži spajanju postojećih zaštitnih slojeva (bafera) u samo dva: fiksni (neoslobađajući) bafer i oslobađajući bafer, koji regulatori mogu sniziti u kriznim periodima.

Novi oslobađajući bafer nastao bi spajanjem kontracikličnog bafera kapitala i bafera za sistemski rizik, koji se uobičajeno akumuliraju u periodima stabilnosti, a oslobađaju tokom ekonomskih padova.

Međutim, neobavezujuće smjernice u okviru Drugog stuba o nivoima kapitala ostale bi odvojene, iznad otpuštajućeg bafera.

ECB predlaže i reviziju okvira za koeficijent leveridža, smanjujući ga sa četiri elementa na dva. To uključuje minimalni zahtjev od 3% i jedinstveni bafer, koji bi za manje banke mogao biti postavljen na nulu, navodi se u saopštenju banke.

Pored toga, ECB je predložila proširenje takozvanog „režima za male banke“, kako bi veći broj banaka potpao pod jednostavnije supervizorske zahjeve.

REFORMA KONVERTIBILNIH OBVEZNICA?

ECB je takođe istakla da je sposobnost konvertibilnih obveznica, poznatih kao instrumenti dodatnog osnovnog kapitala (AT1), da apsorbuju gubitke upitna, jer banke ih rijetko koriste za stvarnu apsorpciju

gubitaka, zbog čega ih treba reformisati kako bi po karakteristikama bili bliži sopstvenom kapitalu, rekao je de Guindos.

Ovi instrumenti dospjeli su u žižu javnosti 2023. godine kada je Credit Suisse otpisao obveznice u vrijednosti od 16,5 milijardi franaka tokom preuzimanja, uz podršku države, od strane rivala UBS-a. Odluka je kasnije proglašena nezakonitom od strane švajcarskog suda, iako je postupak po žalbi još u toku.

„Možete unaprijediti sposobnost apsorpcije gubitaka, a ono što mi zapravo poručujemo jeste da AT1 instrumenti, na kraju dana, moraju biti po karakteristikama bliži sopstvenom kapitalu.“

Prema jednoj od predloženih mjera, AT1 instrumenti bi mogli biti unaprijeđeni kako bi se dodatno osigurala njihova sposobnost apsorpcije gubitaka, ali sama uloga instrumenta ne bi bila mijenjana.

„Radikalnija“ alternativa bila bi potpuno uklanjanje ovih obveznica iz sloja kapitala koji pokriva kontinuirano poslovanje. Međutim, to možda ne bi bilo u skladu sa Bazelskim pravilima i moglo bi ići protiv principa pojednostavljenja, što bi dovelo do promjena u zahtjevima za regulatornim kapitalom, saopštila je ECB.

Ipak, obje opcije su dobile podršku u radnoj grupi ECB koja analizira regulativu, rekao je de Guindos, što, prema izvorima bliskim diskusiji, odražava razlike u stavovima između Francuske i Njemačke.

ECB je takođe pozvala na reformu opsega i metodologije stres testova banaka na nivou EU, kako bi oni bili korisniji i za same banke i sa sistemskog aspekta.

Preporuke, koje je odobrio Upravni savjet ECB, sada će biti upućene Evropskoj komisiji na razmatranje, a eventualne promjene u praksi mogu potrajati mjesecima, pa čak i godinama.

„The ECB aims to merge existing layers of buffers into just two: a non-releasable and a releasable buffer which authorities can lower in bad times

Herkenhoff, the head of the German Bankers Association said. "We urge the EU Commission to be more decisive."

The group said that simplification for smaller banks also did not go far enough.

FEWER, NOT LOWER BUFFERS

The ECB's number one recommendation is to simplify the design of banks' capital requirements and buffers, called the capital stack.

The ECB aims to merge existing layers of buffers into just two: a non-releasable and a releasable buffer which authorities can lower in bad times

The new releasable buffer would result from merging the countercyclical capital buffer with the systemic risk buffer, which are normally built up during periods of calm and released during downturns.

However, the non-binding Pillar 2 guidance on capital levels would be kept separate, on top of the releasable buffer.

The ECB also wants to reduce the leverage ratio framework from four elements to two, to include a 3% minimum requirement and a single buffer, which could be set to zero for smaller banks, the bank said in a statement.

The ECB also proposed expanding the so-called "small banks regime" so more lenders would fall under simpler supervision requirements.

CONVERTIBLE BOND REFORM?

The ECB also argued that the loss-absorbing capacity of convertible bonds called Additional Tier 1

(AT1) instruments is doubtful, because banks rarely use these to actually absorb losses and they should be reformed in a way that it is closer to equity, de Guindos said.

The instruments made headlines in 2023 when Credit Suisse wiped out 16.5 billion francs worth of such bonds during the state-engineered takeover by its rival UBS. The move was later ruled illegal by a Swiss court, though an appeal is still pending.

"You can improve the loss absorption capacity and what we are saying, at the end of the day, is that AT1s should be closer to equity."

Under one proposal, AT1 instruments could be enhanced to further ensure their loss-absorbing capacity but the role of the instrument itself would not be modified.

A "more radical" alternative would be to completely remove the bonds from the going-concern capital stack. That, however, may not be compliant with Basel rules, and may go against the principles of simplification, leading to changes in the regulatory capital demand, the ECB said.

Still, both proposals had support in the ECB's task force looking through regulation, de Guindos said, a nod to differences between French and German views, according to people close to the discussion.

The ECB also called for a reform of the scope and methodology of EU-wide bank stress tests to make them more useful both for banks and from a systemic perspective.

The recommendations, endorsed by the ECB's Governing Council, will now be presented to the European Commission for consideration and any actual change could still take months if not years.

Upravni savjet ECB predlaže pojednostavljenje pravila bankarskog poslovanja u EU

Upravni savjet je podržao preporuke Radne grupe visokog niva za pojednostavljenje, koje uključuju: smanjenje broja elemenata u okviru za rizikom ponderisanu imovinu i koeficijent leveridža; uvođenje značajno jednostavnijeg prudencijalnog režima za manje banke, koji se nadovezuje na postojeći režim EU; uvođenje evropskog mehanizma upravljanja koji zauzima holistički pristup ukupnom nivou kapitala; finalizaciju unije štednje i ulaganja – uključujući kompletiranje bankarske unije – radi podsticanja prekogranične integracije i omogućavanja efikasnijeg funkcionisanja tržišta kapitala.

Evropska centralna banka (ECB) objavila je preporuke Radne grupe visokog nivoa za pojednostavljenje, koje je usvojio Upravni savjet, sa ciljem da se pojednostavi evropski regulatorni, nadzorni i izvještajni okvir. Upravni savjet je podržao ove preporuke, koje će sada biti predstavljene Evropskoj komisiji.

Namjera ovih predloga je da se pojednostavi postojeći okvir, uz očuvanje otpornosti evropskog bankarskog sistema i osiguravanje da mikroprudencijalni, makroprudencijalni i organi nadležni za sanaciju nastave da efikasno ispunjavaju svoje ciljeve. Potrebno je podsticati evropsku harmonizaciju i finansijsku integraciju. Međunarodna saradnja je ključna, a sve jurisdikcije treba da osiguraju punu, pravovremenu i dosljednu primjenu Bazela III.

Upravni savjet snažno podstiče kompletiranje bankarske unije, kao i unije štednje i ulaganja kako bi se smanjila nacionalna fragmentacija i omogućilo efikasnije funkcionisanje tržišta kapitala.

Jedna od preporuka je pojednostavljenje strukture kapitalnih zahtjeva i zaštitnih slojeva kapitala banaka putem dvije promjene. Prvo, spajanje postojećih zaštitnih slojeva kapitala u samo dva: neoslobađajući (fiksni) i oslobađajući zaštitni sloj koji organi nadzora mogu smanjiti u kriznim vremenima. Prilikom spajanja ovih slojeva, biće važno očuvati trenutna ovlašćenja i nadležnosti organa nadzora. Drugo, redukovanje okvira za koeficijent poluge sa četiri elementa na dva, i to: minimalni zahtjev od 3% i jedinstveni zaštitni sloj, koji bi za manje banke mogao biti postavljen na nulu.

European Central Bank (ECB) - Governing Council proposes simplification of EU banking rules

Governing Council endorses recommendations of High-Level Task Force on Simplification, which include: reducing the number of elements in the risk-weighted and leverage ratio framework; introducing a materially simpler prudential regime for smaller banks, which expands on the existing EU regime; introducing a European governance mechanism that takes a holistic view of the overall level of capital; finalising the savings and investment union – including completion of the banking union – to foster cross-border integration and allow for more efficient capital markets.

The European Central Bank (ECB) today published the recommendations of the Governing Council's High-Level Task Force on Simplification to simplify the European regulatory, supervisory and reporting framework. These recommendations were endorsed by the Governing Council and will now be presented to the European Commission.

These proposals intend to simplify the framework, while maintaining the resilience of the European banking system and ensuring that microprudential, macroprudential and resolution authorities continue to meet their objectives effectively. European harmonisation and financial integration should be fostered. International cooperation is crucial and all jurisdictions should ensure full, timely and faithful implementation of Basel III.

The Governing Council strongly encourages the completion of banking union and the savings and investment union to reduce national fragmentation and allow for more efficient capital markets.

One of the recommendations is to simplify the design of banks' capital requirements and buffers, also known as capital stacks, via two changes. First, merging the existing layers of capital buffers into just two: a non-releasable buffer and a releasable buffer that authorities can lower in bad times. When merging buffers, it will be important to preserve the authorities' current powers and competencies. Second, reducing the leverage ratio framework from four elements to two, namely a 3% minimum requirement and a single buffer, which could be set to zero for smaller banks.

„Potrebno je podsticati evropsku harmonizaciju i finansijsku integraciju. Međunarodna saradnja je ključna, a sve jurisdikcije treba da osiguraju punu, pravovremenu i dosljednu primjenu Bazela III

U cilju poboljšanja kvaliteta kapitala banaka, Upravni savjet predlaže jačanje kapaciteta dodatnog osnovnog kapitala (AT1) za pokriće gubitaka u redovnom poslovanju banke, što bi bilo u skladu sa Bazelskim standardima uz očuvanje otpornosti. Alternativno, elementi koji ne čine akcijski kapital mogli bi biti uklonjeni iz strukture kapitala za redovno poslovanje, pod uslovom da se ne naruši usklađenost sa Bazelom i kapitalna neutralnost.

Upravni savjet predlaže značajno povećanje proporcionalnosti u okviru bankarskih pravila EU, proširenjem postojećeg režima za male banke kako bi se obuhvatio veći broj banaka, uz pojednostavljenje pravila koja se na njih primjenjuju na oprezan i harmonizovan način.

U cilju pojednostavljenja makroprudencijalnog okvira, Upravni savjet preporučuje automatski reciprocitet makroprudencijalnih mjera. Time se osigurava da sve banke koje posluju u zemlji koja primjenjuje određenu mjeru budu podložne toj mjeri.

Za okvir koji se primjenjuje u slučaju neuspješnog poslovanja banaka, Upravni savjet preporučuje usklađivanje zahtjeva za sanaciju koji se odnose na sve banke sa onima koji važe za globalne sistemski važne banke. Ovo bi trebalo sprovesti bez smanjenja stavki u bilansima banaka koje služe za apsorpciju gubitaka i dokapitalizaciju u slučaju propadanja, čime se Evropska unija zadržava u okvirima međunarodnih standarda, a pravila postaju transparentnija i predvidljivija.

Radi postizanja dalje harmonizacije, Upravni savjet preporučuje prelazak sa direktiva na direktno

primjenljive uredbe (regulative) u bankarskim pravilima EU.

U pogledu nadzora, Upravni savjet preporučuje kompletiranje jedinstvenog pravilnika i harmonizaciju pravila o licenciranju, upravljanju i transakcijama sa povezanim licima, čime bi se smanjila složenost sistema. Nadzornim organima bi trebalo omogućiti veću fleksibilnost, na primjer, u pogledu učestalosti provjera internih modela banaka.

Upravni savjet predlaže pojednostavljenje stres-testova na nivou EU kroz racionalizaciju metodologije i obuhvata, čineći rezultate korisnijim za bankarski sistem i pojedinačne banke. To bi pomoglo boljoj koordinaciji između makroprudencijalnih i mikroprudencijalnih zaštitnih slojeva.

Predlaže se da Upravni savjet postane odgovoran za holistički prikaz ukupnog kapitala u bankarskoj uniji, kao i za praćenje razlika među zemljama članicama, što je element koji trenutno nedostaje. Ovo bi se moglo postići jačanjem uloge Makroprudencijalnog foruma, koji već okuplja Upravni savjet i Nadzorni odbor, kako bi se unaprijedila koordinacija i dosljednost među državama pri utvrđivanju mikroprudencijalnih i makroprudencijalnih instrumenata.

U pogledu izvještavanja, Upravni savjet predlaže da evropski organi šire razmjenjuju podatke jedni sa drugima, omogućavajući bankama da podatke dostavljaju samo jednom, čime bi se na evropskom nivou stvorio potpuno integrisani sistem izvještavanja za statističke, prudencijalne i potrebe sanacije. Idealno bi bilo da se ovo realizuje putem Zajedničkog odbora za bankarsko izvještavanje. Svi

PRVA BANKA CG

OSNOVANA 1901.

**Kreditni Prve banke CG
su tu da podrže sve
tvoje želje**

Saznaj više na www.prvabankacg.com

„Upravni savjet predlaže značajno povećanje proporcionalnosti u okviru bankarskih pravila EU, proširenjem postojećeg režima za male banke, uz pojednostavljenje pravila koja se na njih primjenjuju

izvještajni zahtjevi bi se revidirali svake tri do pet godina radi provjere njihove neophodnosti. Banke i nadzorni organi fokusirali bi se na bitne podatke, zanemarujući manje greške u izvještavanju uvođenjem praga materijalnosti za zahtjeve za ponovno dostavljanje podataka. Objedinjavanje nadzornih podataka i podataka za objavljivanje dodatno bi smanjilo opterećenje izvještavanjem, pri čemu bi se javno objavljivanje podataka (izvještaji u okviru Stuba 3) izvodilo direktno iz nadzornog izvještavanja.

ECB će ove predloge predstaviti Evropskoj komisiji, koja priprema izvještaj o ukupnoj situaciji u bankarskom sistemu čije je predstavljanje planirano za 2026. godinu.

Evropska centralna banka (ECB) je objavila i izvještaj pod nazivom „Racionalizacija nadzora, očuvanje otpornosti“, u kojem se razmatra njena aktuelna agenda za povećanje efektivnosti, efikasnosti i fokusa na rizike u okviru evropskog bankarskog nadzora. Inicijative opisane u ovom izvještaju čine dio kontinuiranog rada nadzornog mehanizma ECB-a u skladu sa postojećim zakonodavstvom. One dopunjuju preporuke Upravnog savjeta i mogu se u potpunosti implementirati nezavisno od tih preporuka.

1. Bankarska regulativa definiše dva glavna skupa zahtjeva: zahtjeve u uslovima stalnosti poslovanja (going-concern), kako bi banke ostale solventne tokom normalnog poslovanja, i zahtjeve u uslovima prestanka poslovanja (gone-concern), namijenjene apsorpciji gubitaka i dokapitalizaciji u slučaju propadanja banke. Oba okvira uključuju zahtjeve zasnovane na riziku, koji se utvrđuju na

osnovu rizikom ponderisane imovine, i zahtjeve koji nisu zasnovani na riziku, a koji se nasuprot tome utvrđuju na osnovu imovine koja nije ponderisana rizikom. To rezultira postojanjem više različitih struktura kapitala, od kojih se svaka klasifikuje ili kao kapital za kontinuitet poslovanja ili kao kapital za slučaj prestanka poslovanja, te kao zasnovana na riziku ili nezasevovana na riziku. Svaka od ovih struktura sastoji se od različitih elemenata, odnosno specifičnih zaštitnih slojeva i regulatornih zahtjeva.

2. Novi fiksni bafer nastao bi spajanjem bafera za očuvanje kapitala sa baferom za globalne sistemske važne institucije ili baferom za ostale sistemske važne institucije, zavisno od toga koji je viši. Novi oslobađajući bafer nastao bi spajanjem kontracikličnog bafera kapitala sa baferom za sistemske rizik. Neobavezujuće smjernice u okviru Stuba 2 ostale bi odvojene, iznad oslobađajućeg bafera.

3. Bankarska pravila EU obuhvataju različite odredbe o proporcionalnosti, uključujući i one za male i manje složenene institucije. To su banke koje ispunjavaju različite kriterijume, uključujući bilansnu sumu manju od 5 milijardi eura i ograničen obim trgovinskih aktivnosti.

4. EU ima dva okvira za slučaj prestanak poslovanja: minimalni zahtjev za sopstvenim sredstvima i prihvatljivim obavezama (MREL), koji se primjenjuje na sve banke, i ukupni kapacitet apsorpcije gubitaka (TLAC), koji se primjenjuje na globalno sistemske važne banke.

„European harmonisation and financial integration should be fostered. International cooperation is crucial and all jurisdictions should ensure full, timely and faithful implementation of Basel III

To improve the quality of banks' capital, the Governing Council proposes enhancing the capacity of Additional Tier 1 capital to absorb losses when a bank is operating normally, which would be Basel-compliant and maintain resilience. Alternatively, non-equity elements could be removed from the going-concern capital stack provided that Basel compliance and capital neutrality are not compromised.

The Governing Council proposes significantly increasing proportionality under EU banking rules by expanding the existing small banks regime^[3] to include more banks and simplifying their applicable rules in a prudent and harmonised manner.

To simplify the macroprudential framework, the Governing Council recommends automatic reciprocation of macroprudential measures. This ensures all banks active in a country that applies a macroprudential measure will be subject to that measure.

For the framework that applies when banks fail, the Governing Council recommends aligning the resolution requirements that apply to all banks more closely with those that apply to the global systemically important banks.^[4] This should be done without reducing the components on banks' balance sheets which can be used to absorb losses and recapitalise in case they fail, thereby keeping the EU in line with international standards and making the rules more transparent and predictable.

To achieve further harmonisation, the Governing Council recommends shifting EU banking rules from directives to directly applicable regulations.

With regard to supervision, the Governing Council recommends completing the Single Rulebook and harmonising rules on licensing, governance and transactions with related parties, which would reduce complexity. Supervisors should be given greater flexibility, for example, in how often they review banks' internal models.

The Governing Council proposes simplifying the EU-wide stress test by streamlining its methodology and scope and making its results more useful from a banking system and individual bank perspective. The results of this revised stress test exercise would help improve the coordination between macroprudential and microprudential buffers.

The Governing Council proposes being made responsible for taking a holistic view of overall capital in the banking union and cross-country heterogeneities, which is currently missing. This could be done by expanding the role of the Macroprudential Forum, which already brings together the Governing Council and the Supervisory Board, to improve coordination and consistency across countries when setting micro- and macroprudential instruments.

With regard to reporting, the Governing Council proposes that European authorities share their data more widely with each other, allowing banks

NKS
6,48%

EKS
6,77%

KEŠ KREDIT DO 35.000 €

Dovoljno za sve!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Akcija traje do 31. 3. 2026.

Reprezentativni primjer kredita: Iznos kredita: 35.000 € • Rok otplate: 96 mjeseci • Mjesečna rata (anuitet): 465 € • Nominalna kamatna stopa (NKS): 6,48% godišnje • Efektivna kamatna stopa (EKS): 6,77% godišnje • Jednokratna naknada za obradu kredita: 343,69 € • Trošak mjenice: 6 € • Trošak upita u RKR: 3 € • Ukupan iznos kredita sa kamatom: **44.992,69 €**

*„The Governing Council
proposes significantly increasing
proportionality under EU banking
rules by expanding the existing small
banks regime and simplifying their
applicable rules*

to report only once, thereby creating a fully integrated reporting system at the European level for statistical, prudential and resolution purposes. This could be done, ideally, via the Joint Bank Reporting Committee. All reporting requirements could be reviewed every three to five years to ensure they are still needed. Banks and supervisors would focus on the important data, disregarding minor reporting errors by implementing a materiality threshold for data resubmission requests. Consolidating supervisory and disclosure data would further reduce reporting efforts, with public disclosure (Pillar 3 reports) derived from supervisory reporting.

The ECB will present the proposals of today's report to the European Commission, which is preparing a report on the overall situation of the banking system that is due to be presented in 2026.

The ECB has also published today a report entitled "Streamlining supervision, safeguarding resilience", which discusses its ongoing agenda to increase the effectiveness, efficiency and risk focus of European banking supervision. The initiatives described in this report constitute the ongoing work by ECB Banking Supervision under the existing legislation. They complement the Governing Council's recommendations and can be fully implemented independently of these recommendations.

1. Banking regulations set out two main sets of requirements: going-concern requirements for banks to remain solvent when they are operating

normally and gone-concern requirements to absorb losses and recapitalise if the bank fails. Both frameworks include risk-based requirements, which set requirements based on risk-weighted assets, and non-risk-based requirements which, in contrast, set requirements based on non-risk weighted assets. This results in several capital stacks, each of which is classified as either going- or gone-concern, and as either risk-based or non-risk-based. Each of these different stacks consists of different elements, i.e. specific buffers and requirements.

2. The new non-releasable buffer would result from merging the capital conservation buffer with the global systemically important institutions buffer or the other systemically important institutions buffer, whichever is higher. The new releasable buffer would result from merging the countercyclical capital buffer with the systemic risk buffer. The non-binding Pillar 2 guidance would be kept separate, on top of the releasable buffer.

3. EU banking rules include various proportionality provisions, including for small and non-complex institutions. These are banks that meet various criteria including having less than €5 billion on their total balance sheet and having limited trading activities.

4. The EU has two gone-concern frameworks: the minimum requirement for own funds and eligible liabilities (MREL) applicable to all banks and the total loss-absorbing capacity (TLAC) applicable to global systemically important banks.

Priredio
mr Bratislav Pejaković,
Generalni sekretar UBCG

Šta nam donose Bazel IV principi u poslovanju banaka

Direktiva usmjerena na regulatorne i nadzorne okvire koje države članice EU moraju uključiti u svoje zakonodavstvo – fokus na upravljački nadzor i interne strategije banaka. Sadržaj CRD VI jeste u jačanju kulture upravljanja rizicima, nadzornim mjerama za specifične rizike ESG i slično, uslovi za filijale iz trećih zemalja, veća ovlaštenja nacionalnih nadzora u procjeni rizika, podsticanje održivog finansiranja i ESG rizika. Potreban je dodatni napor u bankama da se jasno razumiju regulatorni zahtjevi, odnosno da se po bankama efikasno planiraju i realizuju neophodna prilagođavanja svojih sistema, procesa i struktura kapitala.

Stalna unapređenja regulatornog okvira za poslovanje banaka donijela su nam Bazel IV koji je u implementaciji u Crnoj Gori od 1. januara 2026. godine. U principu radi se o unapređenju Bazela III koji je akcenat dao na povećanje kapitalnih zahtjeva, na strukturu i kvalitet kapitala, ali i fokus na likvidnosti i stabilnosti nakon finansijske krize 2008/09 god. i pandemije 2020.god.

Svrha reformi Bazela IV je da se obnovi kredibilitet i dosljednost u obračunu rizično ponderisane aktive (RWA) i da se poboljša uporedivost kapitalnih koeficijenata banaka rješavanjem velikih varijacija u metodologiji mjerenja rizika, da bi se izbjegle krize iz ranijeg perioda.

Sprovođenje konačnog paketa mjera Bazela IV imaće ne samo kvantitativne efekte na kapital, već će zahtjevati individualni pristup, onaj koji razmatra sve aspekte povezane sa implementacijom standarda na holistički način. Holistički pristup je filozofija i metodologija koja sagledava cjelinu kao nešto više od prostog zbira njenih delova. Ovaj pristup se fokusira na integraciju svih aspekata kako bi se postiglo optimalno blagostanje. Svaka pojedinačna banka će morati da sprovede analizu uticaja novih standarda, koja će, uglavnom, zavisiti od njenog poslovnog modela, korišćenja internih modela, tržišne situacije i konačno, ciljeva profitabilnosti. Dan prve primjene u Crnoj Gori, januar 2026. godine došao je brže nego što se zamišljalo. Ovdje je izostala komunikacija sa supervizorom,

What the Basel IV Principles Bring to Banking Operations

Prepared by:

Bratislav Pejakovic, MSc

Secretary General of the

Association of Montenegrin

Banks

The Directive is aimed at regulatory and supervisory frameworks that EU member states must incorporate into their national legislation, with a primary focus on governance oversight and internal bank strategies. The core of CRD VI lies in strengthening risk management culture, implementing supervisory measures for specific ESG risks, defining conditions for third-country branches, granting greater powers to national supervision for risk assessment, and incentivizing sustainable finance. Banks must exert additional effort to clearly understand these regulatory requirements and to efficiently plan and execute the necessary adjustments to their systems, processes, and capital structures.

Continuous evolution of the regulatory framework has brought us Basel IV, which will be implemented in Montenegro starting January 1, 2026. Essentially, this represents an enhancement of Basel III, which emphasized increased capital requirements, capital structure and quality, alongside a focus

on liquidity and stability following the 2008/09 financial crisis and the 2020 pandemic.

The purpose of the Basel IV reforms is to restore credibility and consistency in the calculation of Risk-Weighted Assets (RWA) and to improve the comparability of bank capital ratios by addressing significant variations in risk measurement methodologies, thereby preventing a recurrence of past financial crises.

Implementing the final Basel IV package will not only have quantitative effects on capital but will also require an individual, holistic approach—one that considers all aspects of standard implementation. A holistic approach is a philosophy and methodology that views the whole as something more than the simple sum of its parts, focusing on the integration of all components to achieve optimal stability. Each individual bank will have to conduct its own impact assessment of the new standards, which will primarily depend on its business model, the use of internal models, market conditions,

Apple Pay od sada u **UCB** banci

Plaćajte sa lakoćom koristeći iPhone

Apple, Apple logo i Apple Pay su zaštitni znaci kompanije Apple Inc., registrovani u SAD i drugim zemljama.

„Emphasis is placed on increased capital requirements, capital structure and quality, alongside a focus on liquidity and stability following the 2008/09 financial crisis and the 2020 pandemic

and ultimately, its profitability targets. The implementation date in Montenegro—January 2026—has arrived sooner than anticipated. In this regard, there has been a lack of effective communication with the supervisor (CBCG). Specifically, there was no interactive dialogue through Q&A sessions or formal clarifications, nor were there any quantitative case studies. Consequently, uncertainties remain regarding supervisory expectations for the proper implementation of specific articles within the Decision on Capital Adequacy of Credit Institutions.

The essence of Basel IV is to curb the excessive use of internal models to ensure greater comparability across the banking system at the EU level. What is relevant for our system is that the newly redefined methodology for standardized calculation of capital requirements for risk exposure is exceptionally data-intensive, requiring banks to provide vast amounts of data within a tight timeframe to accurately calculate capital requirements and Pillar I risk exposures.

Timely assessment and regular monitoring would significantly contribute to a bank's readiness.

WHAT IS CHANGING?

Basel will help reduce the excessive variability of risk-weighted assets (RWA) and restore credibility to banks'

reported regulatory capital risk ratios through:

- Enhancing the robustness and risk sensitivity of the Standardized Approach (SA) for credit risk, Credit Valuation Adjustment (CVA), and operational risk.
- Imposing constraints on specific inputs used to calculate capital requirements under the Internal Ratings-Based (IRB) approach.
- Implementing a risk-sensitive output floor to limit the variability in how banks calculate RWA.
- Eliminating the Advanced IRB (A-IRB) approach for specific asset classes.
- Implementing a unified, risk-sensitive Standardized Approach (SA) for the calculation of operational risk capital requirements.
- Introducing a leverage ratio buffer for Global Systemically Important Banks (G-SIBs) and refining the definition of the leverage ratio exposure measure.

WHAT ARE THE KEY CHANGES BEING INTRODUCED?

Threshold for the application of IRB models:

The main obstacle for the Group of Central Bank Governors and Heads of Supervision (GHOS) of the Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) was the controversial "output floor," a limit on the calculation of risk-weighted assets (RWA). The

introduction of floors means that RWA calculated using internal models cannot fall below a given percentage of RWA calculated using the standardized approach. The compromise reached between various members was the calibration of the output floor at 72.5%.

Implementation of the output floor, calculated according to the formula:

$RWA = \text{MAX} [RWA_{\text{IM}}; RWA_{\text{SA}} \times 72,5\%$, meaning that the RWA will be the higher of the amount calculated using internal models and the revised standardized approach multiplied by 72.5%. This final percentage will apply as of January 1, 2028. During the five-year transitional period, the following values will be used:

2023:	50%
2024:	55%
2025:	60%
2026:	65%
2027:	70%
2028:	72.50%

Furthermore, the following caveats must be taken into account:

- output floor is applied at the aggregate capital level (rather than by risk type or portfolio);
- national discretions may be applied to limit the phase-in increase of RWA; and
- calculation of the output floor will be subject to ongoing review by the BCBS

„Akcenat dat na povećanje kapitalnih zahtjeva, na strukturu i kvalitet kapitala, ali i fokus na lividnosti i stabilnosti nakon finansijske krize 2008/09 god. i pandemije 2020.god

odnosno CBCG, odnosno nije bilo interaktivnosti kroz pitanja i odgovore, pojašnejnja (Q&A-a), nije bilo kvantitativne studije slučaja, još uvijek postoje nedoumice po pitanju supervizorskih očekivanja u dijelu pravilne primjene određenih članova Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija.

Sušтина Bazela IV je da ograniči prekomjernu upotrebu internih modela kako bi supervizor imao bolju uporedivost bankarskog sistema na nivou EU. Za naš sistem je mjerodavno to što nova redefinisana metodologija za standardizovani obračun kapitalnih zahtjeva za rizike zahtijeva jako puno podataka koje će banke morati u kratkom vremenskom period da obezbijede kako bi pravilno izračunale zahtjeve za kapital, odnosno izloženosti rizicima u stubu I.

Pravovremena procjena i redovno praćenje bi u velikoj mjeri doprinijeli spremnosti banke.

ŠTA SE MIJENJA?

Bazel će pomoći u smanjenju prekomjerne varijabilnosti aktive ponderisane rizikom (RWA) i obnavljanju kredibiliteta u bankama prijavljenim regulatornim koeficijentima rizika kapitala kroz:

- Poboljšanje robusnosti i osetljivosti na rizik standardizovanog pristupa (SA) za kreditni rizik, prilagođavanje

kreditne vrednosti (CVA) i operativnog rizika.

- Postavljanje ograničenja na određene ulaze koji se koriste za izračunavanje kapitalnih zahtjeva u okviru pristupa zasnovanog na internim rejtinzima (IRB).
- Uključivanje praga izlaza osjetljivog na rizik kako bi se ograničila varijabilnost u načinu na koji banke izračunavaju RWA.
- Uklanjanje naprednog IRB (A-IRB) pristupa iz određenih klasa imovine.
- Uvođenje jedinstvenog SA osjetljivog na rizik u izračunavanje operativnog kapitala rizika.
- Uvođenje bafera koeficijenta leveridža za globalno sistemski važne banke (G-SIB) i poboljšanje definicije mjere izloženosti koeficijentu leveridža.

KOJE SU KLJUČNE PROMJENE KOJE SE UVODE?

Prag za primjenu IRB modela:

Glavna prepreka za Grupu guvernera centralnih banaka i rukovodilaca nadzora (GHOS) Bazelskog komiteta za bankarski nadzor (BCBS) bio je kontroverzni „prag proizvodnje“, ograničenje za izračunavanje rizično ponderisane aktive (RWA). Uvođenje pragova znači da RWA izračunati

korišćenjem internih modela ne mogu pasti ispod datog procenta RWA izračunatih korišćenjem standardizovanog pristupa. Kompromis postignut između različitih članova bio je kalibracija praga proizvodnje na 72,5%.

Uvođenje praga proizvodnje, izračunatog prema formuli:

$RWA = \text{MAX} [RWA_{\text{IM}}; RWA_{\text{SA}} \times 72,5\%]$, znači da će RWA biti veći od onog izračunatog korišćenjem internog modela i revidiranog standardizovanog modela pomnoženog sa 72,5%. Ovaj poslednji procenat će se primenjivati od 1. januara 2028. Tokom petogodišnjeg prelaznog perioda, koristiće se slijedeće vrijednosti:

2023:	50%
2024:	55%
2025:	60%
2026:	65%
2027:	70%
2028:	72.50%

Štaviše, moraju se uzeti u obzir slijedeća upozorenja:

- donja granica proizvodnje se primenjuje na nivou ukupnog kapitala (a ne po vrsti rizika ili portfoliju),
- mogu se primjeniti nacionalna diskreciona prava za ograničavanje postepenog povećanja RWA, i
- izračunavanje donje granice će stalno preispitati BCBS.

Leverage Ratio:

On 1 January 2023, the revised leverage ratio standard came into force in the EU, along with the buffer for global systemically important banks (G-SIBs).

Credit Risk – New**Standardized Approach:**

Under the CR-SA, within the Standardized Approach to Credit Risk Assessment (SCRA) for financial institution exposures, an intermediate "Grade A+" has been added, with a risk weight (RW) of 30%. Risk weights have been reduced for specialized lending, pre-operational financial projects, and the operational cluster, while qualification criteria for an 80% RW have also been introduced. For residential and commercial real estate, it is permitted to split the loan into a "property" component (up to 55% of the property value with a RW of 20% or 60%, respectively) and a "counterparty" component—the remaining loan value—which is assessed based on the client's creditworthiness (75% for retail exposures and commitments). Other supervisory measures regarding retail exposures and commitments are aimed at mitigating the impact of the CR-SA on IRB banks.

Overall, the BCBS is attempting to gradually refine the previously proposed approach and soften the impact of the output floor's introduction. However, only an individual impact analysis will be able to provide an initial assessment of the final rules' application for each specific case.

Credit Risk – IRB Limits:

Regarding the IRB approach, the BCBS maintains its availability, except for the equity exposure class. However, for exposures to financial institutions and large corporates, only

the Foundation IRB (F-IRB) will be permitted. Exposures to specialized lending, retail, and small and medium-sized enterprises can still be treated under the Advanced IRB (A-IRB). The 1.06% scaling factor is being removed. Nevertheless, conservative measures are being introduced by increasing the input floors for the Probability of Default (PD) and Loss Given Default (LGD).

Credit Valuation Adjustment (CVA):

Regarding CVA, the internal model-based approach under the FRTB is no longer eligible (as per the proposal in BCBS 362). The Standardised Approach, which fundamentally aligns with the FRTB methodology, requires supervisory approval. This approach is based on the counterparty's credit spread sensitivities. Historical calibration is not permitted. Accounting values for Exposure at Default (EAD) are allowed. Under the alternative Basic Approach for CVA (BA-CVA), the primary differences consist of lower risk weights and sector-specific EAD. Here, the supervisor addressed stakeholder concerns by introducing a discount factor to mitigate conservatism. For institutions that do not calculate CVA, the fallback scenario prescribes a capital requirement of twice the counterparty credit risk, instead of the ten-fold increase proposed in the previous consultative document.

Operational Risk – The New Standardised Approach:

For operational risk, there has been a change in naming conventions: the supervisor simply refers to it as the "Standardised Approach". The underlying components remain interest, lease, and dividend (ILDC), services (SC), and financial (FC). Regarding

calculation, the formula has been significantly simplified. Furthermore, business indicators are now categorized into three buckets instead of four, as seen in the previous consultative document; both the marginal coefficient and the internal loss multiplier (ILM) must be taken into account (applicable only to buckets 2 and 3).

Market Risk – Revised Framework for the Standardised FRTB

On 27 March 2020, the BCBS announced a set of measures to provide additional operational capacity for banks and supervisors to respond to immediate financial stability priorities arising from the impact of COVID-19 on the global banking system. The GHOS endorsed a one-year deferral of the implementation dates for the Basel III standards finalized in December 2017, the revised market risk framework finalized in January 2019, and the revised Pillar 3 disclosure requirements finalized in December 2018, moving the deadline to 1 January 2023. The accompanying transitional arrangements for the output floor will also be extended by one year, until 1 January 2028.

FREQUENTLY ASKED QUESTIONS (FAQS)**1. How does Basel IV impact banks' lending activities and profitability?**

Basel IV's more stringent capital requirements may increase banks' cost of capital. Consequently, banks may adopt a more cautious approach to lending, particularly toward higher-risk borrowers. This conservative approach could potentially restrict access to financing for certain individuals or businesses, thereby impacting overall credit activity.

Koeficijent zaduženosti:

1. januara 2023. godine u EU stupio je na snagu revidirani standard koeficijenta zaduženosti, zajedno sa baferom za globalno sistemski važne banke (G-SIBs).

Kreditni rizik – Novi standardizovani pristup:

U CR-SA, u okviru standardizovanog pristupa procjeni kreditnog rizika (SCRA) za izloženosti finansijskih institucija, dodata je srednja ocjena „A+“, sa ponderom rizika (RW) od 30%. RW su smanjeni za specijalizovane finansije, preoperativne finansijske projekte i operativni klaster, a uvedeni su i kriterijumi za kvalifikaciju za RW od 80%. Kod stambenih i komercijalnih nekretnina, dozvoljeno je podijeliti kredit na dio „imovine“ (do 55% vrijednosti imovine sa RW od 20% odnosno 60%) i komponentu „druge ugovorne strane“ – preostalu vrijednost kredita – koja se procenjuje prema kreditnoj sposobnosti klijenta (za maloprodajne ekspozicije i obaveze 75%). Ostale mjere supervizora u vezi sa maloprodajnim izloženostima i obavezama imaju za cilj da ublaže uticaj CR-SA na IRB banke.

Sve u svemu, BCBS pokušava da postepeno mijenja prethodno predloženi pristup i da ublaži uticaj uvođenja donje granice. Međutim, samo pojedinačna analiza uticaja moći će dati prvu procjenu primjene konačnih pravila za pojedinačni slučaj.

Kreditni rizik – Limiti IRBA:

Što se tiče IRBA, BCBS zadržava primjenljivost metode osim za klasu izloženosti kapitalu. Međutim, za izloženosti prema finansijskim institucijama i korporacijama biće dozvoljen samo osnovni IRB. Izloženosti prema specijalizovanom

kreditiranju, maloprodaji i malim i srednjim preduzećima mogu se i dalje tretirati u okviru naprednog IRB-a. Faktor skaliranja od 1,06% se uklanja. Međutim, konzervativne mjere se uvode povećanjem ulaznih pragova u odnosu na vjerovatnoću neizvršenja obaveza (PD) i gubitak u slučaju neizvršenja obaveza (LGD).

Prilagođavanje vrijednosti kredita (CVA):

Što se tiče CVA, pristup zasnovan na internom modelu FRTB više nije važeći (kao što je već predloženo u BCBS 362). Standardizovani pristup, koji u osnovi prati FRTB metodologiju, mora biti odobren od strane supervizora. Standardizovani pristup se zasniva na osjetljivosti kreditnog spreda ugovorne strane. Istorijska kalibracija nije dozvoljena. Računovodstvene vrijednosti za izloženost u slučaju neizvršenja obaveza (EAD) su dozvoljene. Kod alternativnog osnovnog pristupa CVA (BA-CVA), glavne razlike su niže stope rizika i EAD po sektoru. Ovde je supervizor reagovao na kritike zainteresovanih strana i uveo faktor popusta koji smanjuje konzervativizam. Rezervni scenario za one institucije koje ne izračunavaju CVA predviđa usvajanje dvostruko većeg kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik ugovorne strane, a ne deset puta većeg, kao u prethodnom konsultativnom dokumentu.

Operativni rizik – Novi standardizovani pristup:

Za operativni rizik, došlo je do promjene u konvenciji imenovanja: supervizor jednostavno govori o „standardizovanom“ pristupu. Komponente su i dalje kamata/zakup/dividenda (ILDC), usluga (SC) i finansijska komponenta

(FC). Što se tiče izračunavanja, formula je znatno pojednostavljena. Štaviše, poslovni indikatori su raspoređeni u tri grupe umjesto četiri kao u prethodnom konsultativnom dokumentu, a moraju se uzeti u obzir marginalni koeficijent i interni multiplikator gubitaka (samo za grupe 2 i 3).

Tržišni rizik – Revidirani okvir za standardizovani FRTB

Dana 27. marta 2020. godine, BCBS je najavio skup mjera za obezbjeđivanje dodatnih operativnih kapaciteta bankama i supervizorima kako bi odgovorili na neposredne prioritete finansijske stabilnosti koji proizilaze iz uticaja COVID-19 na globalni bankarski sistem. GHOS je odobrio odlaganje datuma implementacije standarda Bazel III finalizovanih u decembru 2017. godine, revidiranog okvira tržišnog rizika finalizovanog u januaru 2019. godine i revidiranih zahtjeva za objavljivanje u okviru stuba 3 finalizovanih u decembru 2018. godine za godinu dana, do 1. januara 2023. godine. Prateći prelazni aranžmani za prag proizvodnje takođe će biti produženi za godinu dana, do 1. januara 2028. godine.

ČESTO POSTAVLJANA PITANJA (FAQS)**1. Kako Bazel IV utiče na kreditne aktivnosti i profitabilnost banaka?**

Strožiji zahtevi za kapitalom Bazela IV mogu povećati troškove kapitala banaka. Kao rezultat toga, banke mogu postati opreznije u odobravanju kredita, posebno rizičnijim zajmoprimcima. Ovaj oprezni pristup može potencijalno ograničiti pristup finansiranju za određene pojedince ili preduzeća, utičući na aktivnosti kreditiranja.

„Each individual bank will have to conduct its own impact assessment of the new standards, which will primarily depend on its business model, the use of internal models, market conditions, and ultimately, its profitability targets

2. Will Basel IV impact smaller banks differently than larger banks?

Basel IV is intended to be applicable to banks of all sizes, including smaller institutions. However, its impact remains contingent upon the scale and complexity of a bank's business model. Smaller banks may encounter substantial compliance burdens and resource allocation challenges when aligning with the revised regulatory standards

3. How does Basel IV address the shortcomings of previous Basel Accords?

Basel IV aims to improve upon the shortcomings identified in previous Basel Accords, particularly Basel III. It addresses inconsistencies in risk measurement and capital requirements by introducing more stringent rules and enhanced risk assessment methodologies. The framework introduces robust frameworks for credit, operational, and market risks, ensuring a more comprehensive understanding of risk.

HOW DOES IMPLEMENTATION DIFFER ACROSS VARIOUS JURISDICTIONS?

The implementation of Basel IV varies across different jurisdictions, with each jurisdiction having its own specific timeline and approach.

EBA

EU supervisory authorities have adopted the new rules, and the competent national supervisors have completed their implementation by the set deadline. It was of paramount importance for institutions to gradually adhere to the prescribed adoption schedule, which prevents any unpredictable effects of a sudden introduction; furthermore, it will assist management in taking all necessary measures in advance regarding strategy and the refinement of profitability targets. As defined by the EBA, the only possible way forward is to commence the impact analysis on time and to repeat this exercise regularly until the implementation deadline.

UNITED KINGDOM

In November 2022, the Prudential Regulation Authority (PRA) published a consultative document on the implementation of Basel 3.1 standards. Pending feedback from the consultation period, which concluded on 31 March 2023, implementation was initially planned for the second quarter of 2025.

The regulations often referred to by the industry as "Basel IV" are known in the United Kingdom (UK) as the "Basel 3.1" standards, representing the final package of reforms to the Basel III framework. The Prudential Regulation

Authority (PRA) is implementing these standards with a general effective date of 1 January 2027.

KEY DETAILS

Official Terminology: The Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) and UK regulators refer to the rules as the finalization of the Basel III reforms or "Basel 3.1" to avoid the impression of an entirely new accord.

Implementation Date: The original effective date was 1 January 2025; however, the Bank of England's PRA decided to postpone it by one year to 1 January 2026, and subsequently by another year to the current date of 1 January 2027. This decision cited the need for greater clarity regarding implementation plans in the United States and the importance of supporting the United Kingdom's competitiveness.

Key Components: The reforms focus on several areas, including:

- Revisions to standardized approaches for calculating credit risk, operational risk, and credit valuation adjustment (CVA) risk.
- Introduction of the output floor, which mandates that capital levels calculated using a bank's internal models cannot be lower than 72.5% of the requirements under the standardized approach.

„Svaka pojedinačna banka će morati da sprovede analizu uticaja novih standarda, koja će, uglavnom, zavisiti od njenog poslovnog modela, korišćenja internih modela, tržišne situacije i konačno, ciljeva profitabilnosti

2. Da li će Bazel IV drugačije uticati na manje banke od većih banaka?

Bazel IV je dizajniran da se primenjuje na banke svih veličina, uključujući manje institucije. Međutim, uticaj Bazela IV može varirati u zavisnosti od obima i složenosti poslovanja banke. Manje banke mogu se suočiti sa troškovima usklađenosti i izazovima u raspodjeli resursa kako bi ispunile nove regulatorne zahtjeve.

3. Kako Bazel IV rešava nedostatke prethodnih Bazelskih sporazuma?

Bazel IV ima za cilj da poboljša nedostatke utvrđene u prethodnim Bazelskim sporazumima, posebno Bazelu III. On se bavi nedoslednostima u mjerenju rizika i zahtjevima za kapitalom uvođenjem strožih pravila i poboljšanih metodologija procjene rizika. Okvir uvodi robusne okvire za kreditne, operativne i tržišne rizike, obezbeđujući sveobuhvatnije razumjevanje rizika.

KAKO SE IMPLEMENTACIJA RAZLIKUJE U RAZLIČITIM JURISDIKCIJAMA?

Implementacija Bazela IV varira u različitim jurisdikcijama, pri čemu svaka jurisdikcija ima svoj specifičan vremenski okvir i pristup.

EBA

Nadzorni organi EU su usvojili nova pravila, a nadležni nacionalni supervizori su završili njihovu implementaciju do postavljenog roka. Bilo je izuzetno važno da institucije postepeno ispunjavaju predviđenu dinamiku usvajanja čime se sprečavaju bilo kakvi nepredvidivi efekti iznenadnog uvođenja, već će pomoći i menadžmentu da unaprijed preduzme sve neophodne mjere u pogledu strategije i usavršavanja ciljeva profitabilnosti. Kako su definisali u EBA jedini mogući način jeste da se započne analiza uticaja na vrijeme i da se ova vježba redovno ponavlja do roka za implementaciju.

VELIKA BRITANIJA

U novembru 2022. godine, Uprava za prudencijalnu regulativu (PRA) objavila je konsultativni dokument o implementaciji standarda Bazel 3.1. Čekajući povratne informacije iz perioda konsultacija koji je završen 31. marta 2023. godine, implementacija je bila planirana za drugi kvartal 2025. godine.

Propisi koje industrija često naziva „Bazel IV“ poznati su u Velikoj Britaniji (UK) kao standardi „Bazel 3.1“, koji predstavljaju konačni paket reformi okvira Bazel III. Uprava za prudencijalnu regulativu (PRA) implementira ove standarde sa opštim

datumom stupanja na snagu 1. januara 2027. godine.

KLJUČNI DETALJI

Zvanična terminologija: Bazelski komitet za bankarski nadzor (BCBS) i regulatori Ujedinjenog Kraljevstva nazivaju pravila finalizacijom reformi Bazel III ili „Bazel 3.1“, kako bi izbjegli utisak potpuno novog sporazuma.

Datum implementacije: Prvobitni datum stupanja na snagu bio je 1. januar 2025. godine, ali je PRA Banke Engleske odlučila da ga odloži za godinu dana, na 1. januar 2026. godine, a zatim za još godinu dana, na trenutni datum 1. januara 2027. godine, navodeći potrebu za većom jasnoćom u pogledu planova implementacije u Sjedinjenim Državama i podrškom konkurentnosti Ujedinjenog Kraljevstva.

Ključne komponente: Reforme se fokusiraju na nekoliko oblasti, uključujući:

- Revizije standardizovanih pristupa za izračunavanje kreditnog rizika, operativnog rizika i rizika prilagođavanja kreditne vrijednosti (CVA).
- Uvođenje praga proizvodnje, koji nalaže da nivoi kapitala izračunati korišćenjem internih modela banke ne mogu biti niži od 72,5% zahteva prema standardizovanom pristupu.

VISA

NLB Banka

Worldwide Partner

UZ VISA NLB KARTICE NAVIJAJ UŽIVO NA FIFA WORLD CUP 26™

Napravi najmanje jednu transakciju Visa karticom NLB Banke u iznosu od 10 EUR i imaš priliku da osvojiš nezaboravno iskustvo za dvoje na FIFA World Cup 26™ kao i druge vrijedne nedjeljne nagrade. Putovanje na FIFA World Cup 26™ omogućila Visa.

Učestvuj od 2. februara do 22. marta 2026. godine. Saznaj više na nlb.me

U nagradnoj igri ne učestvuju Visa Gift i Visa kartice za preduzeća

26

„Strožiji zahtevi za kapitalom Bazela IV mogu povećati troškove kapitala banaka. Kao rezultat toga, banke mogu postati opreznije u odobravanju kredita, posebno rizičnijim zajmoprimcima

- Revidirani okvir tržišnog rizika (poznat kao Fundamentalni pregled trgovačke knjige, ili FRTB), koji ima poseban datum implementacije 1. januara 2028. u Velikoj Britaniji.

Regulatorni pristup: PRA generalno namjerava da se uglavnom drži standarda BCBS-a, ali je predložila neka specifična prilagođavanja za tržište Velike Britanije, kao što je „jak i jednostavan“ okvir za male domaće depozitore i prilagođeni pristup za neke specifične izloženosti poput kredita za mala preduzeća.

Cilj okvira je da se poboljša robusnost regulatornog sistema, harmonizuje način na koji banke izračunavaju rizike i smanji prekomjerna varijabilnost u rizično ponderisanoj imovini, što će na kraju učiniti bankarski sistem otpornijim na finansijske šokove.

KANADA

OSFI je najavio svoju namjeru za konačne izmjene reforme Bazela III još u januaru 2022. godine, a prvi set usklađenosti je zakazan za drugi kvartal 2023. godine. Sve osim CVA rizika i tržišnog rizika biće obavezno od finansijskih institucija u prvom roku, uključujući i novu standardizaciju za kreditni rizik i operativni rizik. Konačni rok, prvi kvartal 2024. godine, obuhvatio bi ostatak promjena tržišnog rizika, uključujući FTRB i metodologije izračunavanja i CVA.

OSFI je takođe uveo pojednostavljeniju metodologiju izračunavanja RWA za male i srednje depozitne institucije (SMSB), smanjujući opterećenje podacima i izračunavanjem za manje banke. OSFI je prepoznao različite nivoe rizika koje ove finansijske institucije imaju u odnosu na svoje veće kontragente i značajna ograničenja resursa za ispunjavanje propisa.

Odlaganje OSFI-ja u pogledu praga proizvodnje: U julu 2024. godine, OSFI je najavio jednogodišnje odlaganje povećanja praga proizvodnje Bazela III, pružajući institucijama privremeno olakšanje, ali pojačavajući dugoročne izazove u pogledu usklađenosti. Iako ovo odlaganje daje bankama više vremena da prilagode svoje kapitalne strategije, institucije moraju ostati fokusirane na usklađivanje sa zahtjevima Bazela IV koji se stalno menjaju.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Iako konačni prijedlozi još uvek nisu objavljeni, američki regulatori (FED, OCC, FDIC) su u zajedničkom saopštenju od 27. jula 2023. godine objavili svoj nacrt verzije za konsultacije. „Krajnja igra Bazela III“ je ciljana na 1. jul 2025. godine, sa trogodišnjim prelaznim periodom koji se završava 1. jula 2028. godine, radi potpune usklađenosti.

Prijedlog je slijedio primjer BCBS-a u uvođenju nove metodologije

standardizovanog kreditnog rizika, standardizovanog praga, proračuna FRTB i CVA i operativnog rizika. Jedno veliko odstupanje koje treba napomenuti jeste da su, za razliku od drugih zemalja, SAD odlučile da potpuno napuste IRB pristup za RWA izračunavanje kreditnog rizika. Ovo će rezultirati većim potrebnim kapitalom za veće finansijske organizacije koje su mogle da iskoriste prednosti u prethodnoj iteraciji Bazela, što će staviti u jasan nepovoljan položaj firme koje posluju u SAD.

NPR iz 2023. godine signalizirao je pomak u SAD ka većoj osjetljivosti na rizik i standardizaciji, smanjujući oslanjanje na modelirane pristupe. Iako interni modeli ostaju dozvoljeni za tržišni rizik, nove složenosti otežavaju firmama da obezbjede odobrenja modela u svim trgovačkim odjeljenjima.

NPR je uveo značajnije troškove kreditnog rizika, uključujući:

- Promjene pondera rizika i revidirane definicije za klase imovine, kao što su nekretnine, kao i nove metodologije za standardizovani pristup za kreditni rizik druge strane (SA-CCR), transakcije finansiranja hartija od vrednosti (SFT), kapital u fondovima i sekjuritizacije.
- Značajna ažuriranja zahtjeva za tržišni rizik i za modelirane i za standardizovane pristupe, sa potencijalnim operativnim uticajima u bankama.

„Basel IV’s more stringent capital requirements may increase banks’ cost of capital. Consequently, banks may adopt a more cautious approach to lending, particularly toward higher-risk borrowers

- Revised market risk framework (known as the Fundamental Review of the Trading Book, or FRTB), which has a separate implementation date of 1 January 2028 in the United Kingdom.

Regulatory Approach: The PRA generally intends to adhere to the BCBS standards, but has proposed certain specific adjustments for the UK market, such as the "strong and simple" framework for small domestic deposit-takers and a tailored approach for specific exposures, such as loans to small businesses.

The framework aims to enhance the robustness of the regulatory system, harmonize the way banks calculate risks, and reduce excessive variability in risk-weighted assets, ultimately making the banking system more resilient to financial shocks.

CANADA

OSFI announced its intention for the final amendments to the Basel III reforms as early as January 2022, with the first set of compliance requirements scheduled for the second quarter of 2023. All elements except for CVA risk and market risk were mandatory for financial institutions by the initial deadline, including the new standardization for credit risk and operational risk. The final deadline, in the first quarter of 2024, encompassed the remaining market risk changes,

including the FRTB and calculation methodologies for CVA.

OSFI also introduced a simplified RWA calculation methodology for Small and Medium-Sized Deposit-Taking Institutions (SMSBs), reducing the data and calculation burden for smaller banks. OSFI recognized the differing risk levels these financial institutions hold compared to their larger counterparts, as well as the significant resource constraints they face in meeting regulatory requirements.

OSFI’s Output Floor Deferral: In July 2024, OSFI announced a one-year deferral of the Basel III output floor increases, offering institutions temporary relief while intensifying long-term compliance challenges. While this deferral allows banks additional time to recalibrate their capital strategies, institutions must remain focused on aligning with the continuously evolving requirements of Basel IV.

UNITED STATES

Although the final rules have yet to be published, U.S. regulators (The Fed, OCC, and FDIC) issued a joint release on 27 July 2023, outlining their consultative draft. The "Basel III Endgame" is targeted for implementation on 1 July 2025, with a three-year transitional period ending on 1 July 2028 to achieve full compliance.

The proposal aligns with the BCBS framework by introducing new methodologies for standardized credit risk,

the output floor, FRTB and CVA calculations, and operational risk. One significant departure to note is that, unlike other jurisdictions, the U.S. has opted to entirely phase out the IRB approach for credit risk RWA calculations. This shift will result in elevated capital requirements for large financial organizations that leveraged internal models under previous Basel iterations, placing U.S.-operating firms at a distinct competitive disadvantage.

The 2023 NPR signaled a strategic pivot in the U.S. toward enhanced risk sensitivity and standardization, curbing the reliance on internal modeled approaches. While internal models remain permissible for market risk, newly introduced complexities make it increasingly challenging for firms to secure model approvals across all trading desks.

The NPR introduced more substantial credit risk capital charges, including:

- Risk-weight recalibrations and revised asset class definitions, notably for real estate, alongside new methodologies for the Standardized Approach for Counterparty Credit Risk (SA-CCR), Securities Financing Transactions (SFT), equity in funds, and securitizations.
- Significant updates to market risk requirements for both modeled and standardized approaches, carrying potential operational implications for banking institutions.

Ananda Kautz, članica
Upravnog odbora ABBL-a

Primjena Zakona o vještačkoj inteligenciji: Šta banke treba da znaju

Vještačka inteligencija mijenja finansijske usluge, otvarajući nove mogućnosti u otkrivanju prevara, procjeni kreditne sposobnosti, korisničkoj podršci, poboljšavanju operativne efikasnosti i mnogim drugim oblastima. Istovremeno, ona donosi i izazove u pogledu korporativnog upravljanja, upravljanja rizikom i odgovornosti, koji postaju sve važniji sa primjenom Zakona EU o vještačkoj inteligenciji. Da bi podržali sektor, ABBL (Asocijacija banaka i bankara Luksemburga) i CSSF (Komisija za nadzor finansijskog sektora) su organizovali posebnu sesiju, na kojoj je gotovo 200 učesnika učestvovalo u praktičnoj raspravi o primjeni.

„Vještačka inteligencija mijenja finansijske usluge, otvarajući nove mogućnosti u otkrivanju prevara, procjeni kreditne sposobnosti, korisničkoj podršci, poboljšavanju operativne efikasnosti i mnogim drugim oblastima

„Vještačka inteligencija će oblikovati budućnost našeg finansijskog sektora. Naša uloga u ABBL-u je da pomognemo članovima da primijene odgovarajuće mjere zaštite, kako bi inovacije ostale sigurne, efikasne i zasnovane na povjerenju.“, Ananda Kautz, članica Upravnog odbora ABBL-a

Inovacije moraju ići ruku pod ruku s upravljanjem

Stručnjaci CSSF-a prezentovali su koliko se vještačka inteligencija već široko primjenjuje u nadzorom obuhvaćenim institucijama, uključujući automatizaciju procesa, pretragu informacija, praćenje u skladu s propisima o sprječavanju pranja novca (AML), sajber bezbjednost i korisničku podršku. Tokom sesije, govornici su naglasili

da, iako AI nudi veliki potencijal, institucije moraju osigurati da se rizici pravilno identifikuju, ocijene i kontrolišu, uz odgovarajuću transparentnost i nadgledanje od strane ljudi.

Institucije ostaju odgovorne za AI sisteme koje koriste, bilo da su razvijeni interno ili ih pružaju treće strane. Ovo se odnosi i na tradicionalne aplikacije zasnovane na mašinskom učenju, kao i na nove alate generativne AI.

Razumijevanje Zakona o vještačkoj inteligenciji: pravila zasnovana na riziku i fazna primjena

Sesija je pružila pregled zahtjeva i vremenskih okvira za primjenu Zakona o vještačkoj inteligenciji, uključujući aspekte koji se mogu razvijati kroz nedavno predloženi Digital Omnibus paket, kojim će se u narednim mjesecima pojasniti i doraditi pojedine odredbe. Ključne tačke koje su istaknute uključuju:

- pristup zasnovan na riziku, sa pojačanim obavezama za sisteme visokog rizika, poput modela za

Ananda Kautz, Member of the Management Board at the ABBL

Implementing the AI Act: What financial institutions need to know

“AI will shape the future of our financial sector. Our role as ABBL is to help members implement the right safeguards so that innovation remains safe, efficient and rooted in trust.”, Ananda Kautz, Member of the Management Board at the ABBL

AI is reshaping financial services, enabling new capabilities in fraud detection, credit scoring, customer support, operational efficiency and many others. It also introduces challenges linked to governance, risk management and accountability, which become increasingly important as the EU Artificial Intelligence Act begins to apply. To support the sector, the ABBL and the CSSF organised a dedicated session on 9 December, gathering nearly 200 participants at the Chamber of Commerce for a practical discussion on implementation.

Innovation must go hand in hand with governance

CSSF experts outlined how extensively AI is already used across supervised entities, including process

automation, information search, AML monitoring, cybersecurity and customer support. Throughout the session, speakers

emphasised that while AI offers considerable potential, institutions must ensure that risks are properly identified, assessed and managed, with appropriate transparency and human oversight.

Institutions remain responsible for the AI systems they deploy, whether developed internally or provided by third parties. This applies to both traditional machine-learning applications and emerging generative AI tools.

Understanding the AI Act: risk-based rules and phased applicability

The session offered a structured overview of the AI Act's requirements and timelines, including aspects that

may evolve under the recently proposed Digital Omnibus Package, which will refine several provisions in the coming months. Key points highlighted included:

- the Act's risk-based approach, with strict obligations for high-risk systems such as creditworthiness and credit scoring models
- early obligations already applicable, including rules on prohibited practices and AI literacy
- requirements relating to documentation, model robustness, monitoring, transparency and human oversight
- areas where further clarifications at EU level are expected, including clarifications on the definition of an AI system and the framework for incident reporting

„AI is reshaping financial services, enabling new capabilities in fraud detection, credit scoring, customer support, operational efficiency and many others

„Finansijskim institucijama je preporučeno da započnu sa evidencijom primjena AI, uključujući procjenu njihove materijalnosti i klasifikaciju rizika

procjenu kreditne sposobnosti i kreditnog rejtinga

- obaveze koje su već na snazi, uključujući pravila o zabranjenim praksama i osnove pismenosti u oblasti AI
- zahtjeve vezane za dokumentaciju, robusnost modela, praćenje, transparentnost i ljudski nadzor
- oblasti u kojima se očekuju dodatna pojašnjenja na nivou EU, uključujući definiciju AI sistema i okvir za izvještavanje o incidentima

Učesnici su takođe razgovarali o vezi između Zakona o vještačkoj inteligenciji i postojeće EU regulative o finansijskim uslugama, te o tome kako se supervizorske prakse mogu mijenjati kako budu objavljivane nove smjernice.

Integrisanje AI u postojeće ICT i okvire za upravljanje operativnim rizicima

Govornici su preporučili finansijskim institucijama da nadograđuju svoje postojeće ICT i DORA okvire, umjesto da pristupaju AI kao potpuno odvojenoj disciplini. Diskusije su posebno naglasile važnost:

- jasnog određivanja odgovornosti za rizik
- multidisciplinarnih projektnih timova koji kombinuju IT, obradu i analizu podataka, poslovanje, pravne službe, usklađenost i upravljanje rizicima
- dokumentovanja ponašanja modela i otkrivanje odstupanja
- održavanja procesa upravljanja koji su proporcionalni obimu i značaju svake primjene

Institucijama je preporučeno da započnu sa evidencijom primjena AI, uključujući procjenu njihove materijalnosti i klasifikaciju rizika.

Nacionalna primjena i očekivanja supervizije

Nacrt Luksemburškog zakona o primjeni Zakona o vještačkoj inteligenciji predviđa strukturu sa više nadležnih organa, pri čemu CSSF djeluje kao nadzorni organ za tržište za AI sisteme koje koriste nadzirane finansijske institucije, dok CNPD ima ulogu centralnog nadzornog tijela.

Neki dijelovi nacрта idu dalje od minimalnih zahtjeva EU, pa se institucijama savjetuje da pažljivo prate razvoj zakonodavnog procesa.

Govornici su posebno istakli ulogu CSSF Innovation Hub-a, koji institucijama omogućava postavljanje pitanja, dijeljenje izazova i održavanje otvorenog dijaloga sa nadzornim tijelom tokom priprema za usklađenost.

Alat za podršku implementaciji

Učesnici su upoznati sa Jedinstvenom informacionom platformom Zakona o veštačkoj inteligenciji Evropske komisije, koja objedinjuje:

- AI Act Explorer – alat za istraživanje i pregled odredbi Zakona o vještačkoj inteligenciji
- AI Act Compliance Checker – alat za provjeru usklađenosti sa odredbama Zakona o vještačkoj inteligenciji
- AI Act Service Desk – servisna podrška za pitanja i pomoć u vezi

Zakona o vještačkoj inteligenciji Ovi resursi biće redovno ažurirani kako budu objavljivani dodatni implementacioni i delegirani akti.

Fokus na povjerenje, vještine i saradnju

U završnim napomenama, Galina Miroshnichenko naglasila je potrebu za kolektivnom spremnošću čitavog finansijskog sektora Luksemburga.

„Prilika za finansijski sektor je očigledna, ali jednako je važna potreba za proporcionalnim upravljanjem, testiranjem i ljudskim nadzorom. Kroz ABBL AI Radnu grupu gradimo zajedničko razumijevanje, mapiramo primjene, raspravljamo o izazovima i komuniciramo sa nadležnim organima u ime naših članova“, kazala je Miroshnichenko.

Sesija je takođe istakla značaj razvoja tehničkih i netehničkih vještina za podršku odgovornoj primjeni AI.

Kako ABBL podržava svoje članove

ABBL nastavlja da pomaže članovima u pripremi za primjenu AI i usklađenost kroz:

- ABBL AI Radnu grupu (više od 40 institucija);
- Analizu primjena i procjenu rizika;
- Obrazovne inicijative u partnerstvu sa House of Training;
- Saradnju sa luksemburškim AI ekosistemom, uključujući CNPD, Luxinnovation, AI Factory, REMI inicijativu, akademsku zajednicu i fintech/regtech zajednicu;
- Stalni dijalog sa CSSF-om, uključujući komunikaciju putem Inovacionog hub-a.

Participants also discussed interactions between the AI Act and existing EU financial services legislation, and how supervisory practices may evolve as guidance is published.

Integrating AI into existing ICT and operational risk frameworks

Speakers encouraged financial institutions to build on their existing ICT and DORA frameworks, rather than approaching AI as a standalone discipline. Discussions emphasised the importance of:

- clearly assigning risk ownership
  - multidisciplinary project teams combining IT, data science, business, legal, compliance and risk management
  - documenting model behaviour and detecting drift
  - maintaining governance processes that are proportionate to the scale and importance of each use case
- Institutions were encouraged to begin with an AI use-case inventory, including materiality and risk classification.

National implementation and supervisory expectations

The draft Luxembourg AI Act implementation law foresees a multi-authority structure, with the CSSF

acting as the Market Surveillance Authority for AI systems deployed by supervised financial entities, and the CNPD as central authority in charge.

Some elements of the national draft go further than the minimum EU requirements, meaning institutions should monitor developments closely as the legislative process evolves.

Speakers highlighted the role of the CSSF Innovation Hub, which provides a channel for institutions to ask questions, share challenges and maintain an open dialogue with the supervisor as they prepare for compliance.

Tools to support implementation

Participants were introduced to the European Commission's AI Act Single Information Platform, which brings together:

- the AI Act Explorer
- the AI Act Compliance Checker
- The AI Act Service Desk

These resources will be updated as further implementing and delegated acts are published.

A strong focus on trust, skills and collaboration

In her closing remarks, Galina Miroshnichenko emphasised the

need for collective readiness across Luxembourg's financial sector.

“The opportunity for the financial sector is clear, but so is the need for proportionate governance, testing and human oversight. Through the ABBL AI Working Group, we are building shared understanding, mapping use cases, discussing challenges and engaging with authorities on behalf of our members.”

The session also underlined the importance of developing both technical and non-technical skills to support responsible AI adoption.

How ABBL supports its members

The ABBL continues to help members prepare for AI adoption and compliance through:

- the ABBL AI Working Group (40+ institutions);
- Analysis of use-cases and risk considerations;
- training initiatives in partnership with the House of Training;
- collaboration with Luxembourg's AI ecosystem, including CNPD, Luxinnovation, AI Factory, REMI initiative, academia and the fintech/regtech community;
- ongoing dialogue with the CSSF, including through the Innovation Hub.

„Institutions were encouraged to begin with an AI use-case inventory, including materiality and risk classification

Veštačka inteligencija usmjerena na klijenta – Balansiranje inovacija i povjerenja

Priredio Bratislav Pejaković

Prema analizi evropskog regulatora za bankarstvo objavljenoj krajem 2024. godine, oko 70 odsto banaka u Evropskoj uniji već je aktivno uvodilo alate vještačke inteligencije (AI) u procese procjene rizika i razvoj novih usluga. Analize ukazuju da će buduća dobit sektora biti preusmjerena ka onim finansijskim organizacijama koje uspješno koriste digitalne tehnologije za automatizaciju svojih procesa. Nameće se razvitak vrijednosti za klijente koji žele da im banka bude uvijek i svuda dostupna. Prepoznato je da u razvijenim zemljama imamo transformaciju organizacione kulture klijenata u agilnu orjentisanu grupaciju ka inovacijama, gdje je neophodno za pružaoca usluga da razvije odgovarajuća analitička oruđa i da kreira nove usluga upodobljene prepoznatim potrebama klijenata.

Produktivnost je izuzetno važna u današnjem svijetu i privredna društva, a ovdje pričamo o bankama,

moraju da obezbjede kvalitetan rezultat kako bi ostala konkurentna. Takođe, banke su pod stalnim pritiskom uštede troškova i optimizacije usluga. Upravo tu na scenu stupa AI i robotska automatizacija procesa (RPA).

Razumijevanje načina funkcionisanja modela veštačke inteligencije, načina korišćenja alata veštačke inteligencije i načina tumačenja uvida zasnovanih na podacima koje oni proizvode je krucijalan za optimizaciju. Ovdje bih naglasio sposobnost, odnosno znanje za preispitivanje rezultata vještačke inteligencije, procjene potencijalnih pristrasnosti i primjene konteksta stvarnog svijeta i etičkog suda na složene situacije.

Veštačka inteligencija (AI) u bankarstvu je na fonu poboljšanja korisničke usluge, povećanja bezbjednosti i pojednostavljenja poslovanja. Banke koriste AI za aplikacije kao što su otkrivanje prevara,

bodovanje kredita – credit scoring, personalizovane interakcije sa kupcima putem četbotova i automatizacija beck-office. Analizirajući velike skupove

podataka, AI pomaže bankama da prave bolje predviđanja, nude prilagođene usluge i povećaju efikasnost uz smanjenje rizika.

Transformacija IT-ja je samo jedan od koraka u transformaciji bankarstva. Ono što vodi transformaciju su iskustva i očekivanje klijenata. Klijenti očekuju end to end iskustvo uz korišćenje AI alata. Sa druge strane moramo imati što bezbjednije okruženje čiji je cilj čuvanje podataka klijenata. Jedan od ključnih elemenata svake transformacije je unapređenje procesa koje vidim kao prioritet. Prava mjera napretka je koliko brzo klijent može otvoriti račun, za koliko sati dobija kredit, da li svoju platnu karticu dobija digitalno ili mora dolaziti u filijalu itd. Na primjer, korisnik aplicira za kredit kroz neki od digitalnih kanala, a sve provjere i odobrenja se u pozadini obavljaju ručno i korisnik mora da dođe u filijalu na kraju procesa, tada ne možemo govoriti o pravoj, punoj digitalizaciji.

Digitalizacija nikad nije gotova, a jedan od ciljeva je da se izbacii pečat i da se stigne do momenta bezgotovinskog plaćanja. Naš je zadatak da predočimo prednosti klijentima da koriste i vjeruju tehnologiji. To je prvi korak. Potrebno je takođe dosta rada kada je u pitanju regulacija.

„Veštačka inteligencija (AI) u bankarstvu je na fonu poboljšanja korisničke usluge, povećanja bezbjednosti i pojednostavljenja poslovanja

Customer-Driven AI: Striking a Balance Between Innovation and Trust

Bratislav Pejaković

According to an analysis by the European Banking Authority published in late 2024, approximately 70% of banks in the European Union have already actively integrated Artificial Intelligence (AI) into their risk assessment processes and service development. Analysis indicates that future sector profits will gravitate toward financial institutions that successfully leverage digital technologies to automate their operations. There is an urgent need to create value for customers who demand "anytime, anywhere" banking accessibility. In developed economies, we are observing a cultural shift toward an agile, innovation-oriented mindset among clients, making it essential for service providers to develop robust analytical tools and design new services tailored to these identified needs.

Productivity is paramount in today's world, and business entities—in this case, banks—must deliver high-quality results to remain competitive. Furthermore, banks are under constant pressure to optimize costs and streamline services. This is precisely where AI and Robotic Process Automation (RPA) come into play.

Optimizing these systems requires a deep understanding of how AI models function, how to utilize these tools, and how to interpret the data-driven insights they produce. I would particularly emphasize the capacity—and the knowledge—to scrutinize AI outputs, assess potential biases, and apply real-world context and ethical judgment to complex scenarios.

AI in banking is primarily focused on enhancing customer service, increasing security, and simplifying operations. Banks utilize AI for applications such as fraud detection, credit scoring, personalized customer interactions via chatbots, and back-office automation. By analyzing vast datasets, AI enables banks to make better predictions, offer bespoke services, and drive efficiency while mitigating risk.

IT transformation is merely one step in the broader transformation of banking.

The true drivers are customer experience and expectations. Clients expect a seamless, end-to-end experience powered by AI

tools. Conversely, we must provide a secure environment dedicated to data protection. I see process improvement as a priority and a key element of any transformation. The true measure of progress is how quickly a client can open an account, the turnaround time for a loan approval, and whether a payment card is issued digitally or requires a branch visit. For instance, if a user applies for a loan through digital channels, but the back-end verifications are still manual and require a final branch visit, we cannot speak of true, full digitalization.

Digitalization is a journey, not a destination; one of the goals is to eliminate physical stamps and move toward a fully cashless society. Our task is to demonstrate the benefits of technology so that clients use it and trust it. That is the first step. Significant regulatory work also lies ahead. Challenges

„AI in banking is primarily focused on enhancing customer service, increasing security, and simplifying operations

Dosta je izazova koji su pred nama. Recimo, u EU je moguće otvoriti račun u banci za pet minuta na telefonu. U Crnoj Gori je potrebno potpisati brojna dokumenta ako to želite da uradite.

Moramo ulagati u obrazovanje i prekvalifikaciju, kako bi radna snaga budućnosti bila opremljena za rad uz vještačku inteligenciju - a ne da bude njome istisnuta. Ukoliko vještačka inteligencija može automatizirati zamorne zadatke, onda se ljudi mogu usredotočiti na ono što najbolje rade: kreativno razmišljanje, empatiju, liderstvo i moralno prosuđivanje.

Generalno, kontinuirano učenje, obrazovanje gdje je nauka i ranije bila posmatrana kao javno dobro, moramo naglašavati i jasno ih označiti kao motor ekonomskog rasta i prosperiteta. Stoga, ako države žele podstaknuti rast, njihove ekonomske politike moraju ohrabriti ulaganje u istraživanje i razvoj novih ideja kao i subvencionirati akumulaciju ukupnog ljudskog kapitala na nivou države. Na prethodno ukazuje istraživanje kako investicije mogu generisati rast, gdje se pokazalo da one ne mogu objasniti rast kakav smo doživjeli u zadnja dva vijeka. Komponenta koja je nedostajala je tehnološka promjena.

Možemo tretirati vještačku inteligenciju kao silu koja nam se jednostavno događa. Ili je možemo razumjeti, oblikovati i voditi u skladu s našim najdubljim vrijednostima. Neka ovo bude trenutak kada ćemo izabrati razumijevanje umjesto neznanja, upravljanje umjesto haosa i humanost umjesto oholosti.

Podsticanjem javne pismenosti u oblasti vještačke inteligencije, činimo društvo otpornijim na manipulaciju, nejednakost, autoritarnu zloupotrebu. Vještačka inteligencija će manje, ili više biti utkana u naše zdravstvene sisteme, finansijske institucije, transportne mreže. Ukratko, domen vještačke inteligencije je domen same uprave.

HOĆE LI VEŠTAČKA INTELIGENCIJA ZAMJENITI BANKARE – ILI IH UČINITI VREDNIJIM?

Bankarsko okruženje se brzo razvija, što zahtjeva od stručnjaka da budu fleksibilni i da su posvećeni kontinuiranom usavršavanju kako bi ostali relevantni. Budućnost bankarstva zahtjeva miks finansijskih ekspertiza i tehnoloških dostignuća. Pouka je jasna: tehnologija ne zamjenjuje ljudsko rasuđivanje, ona ga pojačava. Kada organizacije redizajniraju procese, razjasne prava na donošenje odluka i osnaže timove da efikasno koriste nove alate, tehnologija postaje pravi akcelerator učinka – ne odredište, već omogućavač transformacije.

Vještačka inteligencija neće zamjeniti bankare, prije će dovesti do transformacije njihove uloge i dovesti do toga da se jače vrednuju ljudske ekspertize u postavljanju strategija, ličnih odnosa sa klijentima. Veštačka inteligencija je moćan alat za automatizaciju i analizu koji omogućava bankarima da se fokusiraju na aktivnosti veće vrijednosti koje zahtevaju ljudsko rasuđivanje, empatiju i strateško razmišljanje.

Tehnologija ne dolazi s ugrađenim moralnim kompasom. Vještačku inteligenciju stvaraju ljudi - obučeni na podacima često punim predrasuda, oblikovani komercijalnim prioritetima moćnih kompanija i primijenjeni u kontekstima gdje je transparentnost nedostižna. Međutim, prema McKinsey-ju, veštačka inteligencija bi mogla da zamjeni 30 procenata radnog vremena zaposlenih do 2030. godine.

Vještačka inteligencija zahtijeva rigoroznu etičku provjeru. Koji su principi koji bi trebali voditi razvoj i primjenu vještačke inteligencije? Ko odlučuje kada je sistem vještačke inteligencije dovoljno pouzdan da donosi odluke o nečijoj slobodi, egzistenciji ili sigurnosti? Ovo nisu pitanja samo za inženjere. Ona zahtijevaju aktivno učešće kreatora politika, etičara, civilnog društva i, prije svega, građana. Svaki posao koji uključuje prikupljanje i obradu informacija, analizu podataka, donošenje odluka, rješavanje problema i održavanje usklađenosti ima potencijal za nadogradnju vještačke inteligencije.

„Veštačka inteligencija je moćan alat za automatizaciju i analizu koji omogućava bankarima da se fokusiraju na aktivnosti veće vrijednosti koje zahtevaju ljudsko rasuđivanje, empatiju i strateško razmišljanje

NKS 5,99%
EKS 6,18%*

**Na poklon
procjena
nekretnine**

Ostvarenjima si bliže kada su kamate niže!

CKB hipotekarni kredit do 150.000 eura Tu smo.

Za iznos kredita od 150.000 eura sa rokom otplate 240 mjeseci, nominalna kamatna stopa (NKS) iznosi 5,99%, dok efektivna kamatna stopa (EKS) iznosi 6,18%. U obračun ukupnog duga i EKS-a su uključeni troškovi kamate za cijeli period u iznosu od 107.652,87 eura, polisa osiguranja nekretnine (197,72 eura), upis hipoteke (50 eura), naknada za izdavanje lista nepokretnosti (5 eura). Trošak procjene nepokretnosti (80 eura) plaća banka. Ukupni iznos koji klijent treba da plati je 257.905,59 eura, dok mjesečna rata iznosi 1.073,55 eura. Reprezentativni primjer je iskazan na primjeru obračuna od 1. 2. 2026. godine sa fiksnom kamatnom stopom za cijeli period trajanja kredita.

Akcija traje od 9. 2. do 31. 3. 2026.

*Troškovi procjene nepokretnosti i polise osiguranja nekretnine, izračunati su na konkretnom primjeru nepokretnosti, koja se zalaže kao obezbjeđenje, veličine 87m².

**Trošak ovjere založne izjave ne ulazi u obračun ukupnog duga niti u izračun EKS-a. Ovaj trošak klijent snosi samostalno, a visina naknade je definisana u notarskom tarifniku, koji je javno dostupan dokument.

**Vaš najbolji izbor
za brze kredite!**

Addiko Bank

„AI is a powerful tool for automation and analysis, allowing bankers to focus on high-value activities that require human judgement, empathy, and strategic thinking

abound; for example, while it is possible to open a bank account in the EU in five minutes via a smartphone, in Montenegro, one must still sign numerous physical documents.

We must invest in education and reskilling to ensure the workforce of the future is equipped to work alongside AI and not be replaced by it. By allowing AI to automate tedious tasks, we enable humans to focus on what they do best: creative thinking, empathy, leadership, and moral judgment.

Broadly speaking, we must emphasize continuous learning and education—where science has historically been viewed as a public good—and clearly define them as the primary engines of economic growth and prosperity. Therefore, if countries wish to foster growth, their economic policies must encourage investments in research and development and subsidize the accumulation of human capital. Research into how investment generates growth indicates that they alone cannot account for the level of expansion witnessed over the last two centuries; the missing component was technological change.

We can treat AI as a force that simply happens to us, or we can choose to understand, shape, and

guide it in accordance with our core values. Let this be the moment we choose understanding over ignorance, governance over chaos, and humanity over hubris.

By fostering AI literacy, we make society more resilient to manipulation, inequality, and authoritarian abuse. AI will be more or less interwoven into our healthcare systems, financial institutions and transport networks. In short, the domain of AI is the domain of governance itself.

WILL AI REPLACE BANKERS – OR MAKE THEM MORE VALUABLE?

The banking landscape is evolving rapidly, demanding flexibility and a commitment to continuous upskilling from professionals in order to stay relevant. The future of banking requires a synergy of financial expertise and technological advancement. The message is clear: technology does not replace human judgment; it amplifies it. When organizations redesign their processes, clarify decision-making rights, and empower teams to use new tools effectively, technology becomes a true performance accelerator—not just a destination, but an enabler of transformation.

AI will not replace bankers; rather, it will transform their roles

and increase the value of human expertise in crafting strategies and cultivating personal client connections. AI is a powerful tool for automation and analysis, allowing bankers to focus on high-value activities that require human judgement, empathy, and strategic thinking.

Technology does not come with an inherent moral compass. AI is created by humans—trained on data that is often biased, shaped by the commercial priorities of powerful firms, and applied in contexts where transparency is difficult to achieve. However, according to McKinsey, AI could replace up to 30% of current work hours by 2030.

AI demands rigorous ethical scrutiny. What principles should guide its development? Who decides when an AI system is reliable enough to make decisions about a person's freedom, livelihood, or safety? These are not questions for engineers alone. They require active participation of policymakers, ethicists, civil society, and, above all, the citizens themselves. Any role involving information gathering and processing, data analysis, decision-making, problem-solving, and compliance management has the potential to be augmented by AI.

Zašto štedni račun za akcije podržava trgovanje, a ne dugoročno investiranje?

Fondovi su bili tema ekonomskog okruglog stola u okviru webinara koji je organizovala Finska finansijska asocijacija (FA), a u panel-diskusiji su učestvovali autorika i investiciona influencerka Merja Mähkä, izvršna direktorica S-Pankki Fund Management Company, Teri Heilala i vodeći stručnjak FA Jari Virta. Heilala je ujedno i potpredsjednica odbora FA za investicione fondove i upravljanje imovinom.

Webinar 'Ekonomski okrugli sto' Udruženja finansijskih usluga Finske (FA) analizirao je 2025. godinu za investicione

fondove, koju su obilježile snažne oscilacije cijena i velika politička nezvjesnost. Izvještaj FA o fondovima, objavljen na dan webinara, pokazao je da se ova nestabilna godina ipak završila pozitivno za ulaganja u fondove. Ukupni ka-

pital finskih fondova dostigao je na kraju godine istorijski rekord, dostigavši skoro 202 milijarde eura

Maria Somerla, vodeća ekspertkinja FA koja je predstavila izvještaj o fondovima, skrenula je pažnju na činjenicu da vrijednost kapitala fondova odgovara iznosu od 73 procenta bruto domaćeg proizvoda Finske.

„Fondovi investitorima nude jednostavan način da diversifikuju svoja ulaganja i steknu pristup imovini u koju bi inače teško mogli investirati.“

„Razvoj je bio izuzetno pozitivan. Vrijedi napomenuti da otprilike 30 procenata trenutnog kapitala fondova dolazi iz inostranstva, što znači da je Finska postala prava izvozna zemlja za investicione fondove“, kazala je Somerla.

Rastući talas fondova podiže i male i velike brodove

Fondovi imaju značajnu ulogu i za pojedince i za društvo. Za male investitore, oni predstavljaju jednostavan način za diversifikaciju ulaganja, dok za kompanije koje se kotiraju na berzi obezbjeđuju prijeko potreban kapital. Istovremeno, fondovi su dio finansijskog sektora koji generiše nova radna mjesta i poreske prihode.

„Direktne investicije u akcije zahtijevaju mnogo proučavanja, upoznavanja sa različitim industrijama i ključnim pokazateljima poslovanja. Nekome se to dopada, ali mnogi nemaju vremena ni interesovanja za to, što fondove čini superiornim proizvodima“, sumirala je autorka i investiciona influencerka Merja Mahka, učesnica panela.

Prema riječima Mahke, fondovi bi trebali

Why does a stock savings account support trading and not long-term investing?

Funds were the topic of an economic roundtable webinar organized by the Finnish Financial Association (FA), with a panel discussion featuring author and investment influencer Merja Mähkä, CEO of S-Pankki Fund Management Company Teri Heilala, and FA's leading expert Jari Virta. Heilala also serves as the vice chair of FA's investment fund and asset management board

The Finnish Financial Services Association's (FA) Economic Roundtable webinar examined the fund year 2025, which included strong price fluctuations and a lot of political uncertainty. The FA Fund Report published on the day of the webinar, showed that the rollercoaster year ended positively for fund investment. The total capital of Finnish funds reached an all-time record at the end of the year, reaching almost 202 billion euros.

Mariia Somerla, FA's leading expert who presented the fund report, drew attention to the fact that the value of the fund capital corresponds to 73 percent of Finland's gross domestic product. "The development has been excellent.

It is worth noting that approximately 30 percent of the current fund capital comes from abroad, meaning that Finland has become a true export country for funds," Somerla said.

The rising tide created by funds lifts both small and large ships

Funds play a significant role for both individuals and society. For small investors, funds offer an easy way to diversify investments, and for listed companies, they provide much-needed capital. At the same time, funds are part of the financial sector, which provides employment and tax revenue.

"Direct equity investments require a lot of familiarization, familiarization with different industries and key figures. Some people like it, but many do not have the time or interest for it, which makes funds superior products," summed up author and investment influencer Merja Mähkä, who spoke on the panel.

According to Mähkä, the funds should be included in the share savings account, which would make it easier to switch funds, for example. The share savings account currently in use in Finland only allows shares.

"Why is trading supported and not long-term pension investments?" Mähkä wondered.

„Funds offer investors an easy way to diversify their investments and gain access to assets that would otherwise be difficult to invest in

„Kako bi se podstakao razvoj fondova, neophodno je ukloniti poreske barijere i zastarjela regulatorna rješenja, poput poreskog tretmana ELTIF fondova, zahtjeva u vezi sa registrom akcionara i minimalnog broja akcionara.

biti uključeni u štedni račun za akcije, što bi, na primjer, olakšalo zamjenu jednog fonda drugim. Štedni račun koji se trenutno koristi u Finskoj dozvoljava isključivo trgovinu akcijama.

„Zašto se podržava trgovanje, a ne dugoročne penzije investicije?“, upitala je Mahka.

Teri Heilala, izvršna direktorica S-Bank Fund Management Company, istakla je da fondovi otvaraju vrata malim investitorima ka investicionim ciljevima koji bi inače bili teško dostupni, poput kompanija koje se ne kotiraju na berzi.

Diversifikacija, koja je ključna za prinose, mnogo je lakša putem fondova“, kazao je Heilala.

Vodeći ekspert FA, Jari Virta, podsjetio je i na važnost vremenske diversifikacije. Kupovina u pogrešnom trenutku jedan je od najvećih rizika investiranja.

„Rizik lošeg tajminga može se smanjiti mjesečnim investiranjem manjih iznosa putem fonda“, podsjetio je Virta.

Razvoj dovodi u pitanje decenijama staru regulativu

Zemlja porijekla fonda možda nije presudna za samog investitora, ali jeste za društvo. Kada su uslovi poslovanja domaćih fondova i pružalaca usluga stabilni, oni Finskoj donose prihode od poreza na dobit i nova radna mjesta.

Prema riječima Virte, neki od domaćih propisa, naslijeđeni iz ranijih decenija, više ne odgovaraju potrebama globalnog investiranja. Kao primjere naveo je ELTIF fondove (Evropski fond za dugoročna ulaganja),

koji imaju cilj da usmjere kapital u dugoročne investicije u ekonomiju – poput infrastrukture i obnovljivih izvora energije – kao i kreditne fondove. Kreditni fondovi obezbjeđuju finansiranje projekata u kojima investitor preuzima rizik i u nekim slučajevima mogu zamijeniti bankarsko finansiranje

„Trenutno u Finskoj ne postoje domaći ELTIF fondovi, a nema ni kreditnih fondova. Postoje poreske prepreke vezane za njih koje bi se relativno lako mogle ukloniti,“ kazao je Virta.

Virta ističe da u Finskoj postoje i druge specifičnosti koje otežavaju poslovanje fondova, poput centralizovanog registra vlasnika udjela u fondu. U praksi se prodaja fondova odvija preko distributera – poput banaka. Finska bi trebalo da dozvoli uobičajenu evropsku praksu, gdje svaki distributer vodi registar sopstvenih klijenata, umjesto jednog centralizovanog registra.

Ova praksa funkcioniše bez problema, na primjer kod švedskih fondova koji se prodaju u Finskoj. Ova promjena ne samo da bi olakšala prodaju finskih fondova u inostranstvu, već bi klijentima pružila više opcija i povećala konkurenciju u distributivnim kanalima.

„Pored toga, u Finskoj postoji propisan minimalan broj akcionara potreban za osnivanje fonda, što otežava rad novim vrstama fondova i onemogućava manjim učesnicima na tržištu da se uključe,“ dodao je Virta.

Virta je podsjetio da je Finska glavno tržište za domaće operatere, te da su oni prisutni i u dobrim i u lošim vremenima. Teri Heilala je takođe naglasio važnost domaćeg sektora investicionih fondova.

„Menadžeri fondova koji posluju u Luksemburgu i Irskoj jednostavno ne poznaju finske kompanije tako dobro kao menadžeri domaćih fondova. Finski fondovi smatraju da je Helsinška berza likvidna i vitalna,“ izjavio je Heilala.

S-Bank Fund Management Company CEO Teri Heilala emphasized that funds open doors for small investors to investment targets that would otherwise be difficult to access, such as unlisted companies.

“Diversification, which is essential for returns, is much easier through funds,” Heilala said.

FA's leading expert Jari Virta also reminded us of the importance of time diversification. Buying at the wrong time is one of the risks of investing.

“Timing risk can be reduced by investing small amounts monthly through a fund,” Virta reminded.

Development challenges decades-old regulation

The fund's home country may not necessarily matter to the investor, but it does to society. When the operating conditions of domestic funds and service providers are secured, they bring corporate tax revenue and jobs to Finland.

According to Virta, some of the domestic regulations inherited from a few decades ago no longer serve the needs of global investment. As examples, he mentioned ELTIF funds (European Long-Term Investment Fund), which aim to direct capital into long-term investments in the economy – such as infrastructure and renewable energy – as well as lending funds. Lending funds provide financing for projects where the investor bears the risk. They can act as a substitute for bank financing in some situations.

“There are currently no domestic ELTIFs and lending funds. There

are tax obstacles related to them in Finland that could be relatively easily resolved,” Virta said.

According to Virta, there are other national peculiarities in Finland that hinder the fund business, such as the centralized organization of the fund's unitholder register. In practice, the sale of the fund takes place through distributors – such as banks. Finland should allow the common practice in Europe, where each distributor keeps a register of its own customers instead of a centralized register.

The practice works without problems, for example, in Swedish funds sold in Finland. The change would not only make it easier to sell Finnish funds abroad, but would also give customers more options and increase competition in distribution channels.

“In addition, there is a minimum number of shareholders in Finland for establishing a fund, which makes it difficult for new types of funds to operate and for smaller operators to join,” Virta continued.

Virta reminded that Finland is the main market for domestic operators, so they are here in both good and bad times. Teri Heilala also emphasized the importance of domestic fund business.

“The portfolio managers of funds operating in Luxembourg and Ireland simply do not know Finnish companies as well as those of domestic funds. Finnish funds consider the Helsinki Stock Exchange to be liquid and vibrant,” Heilala stated.

„To promote fund business, tax obstacles and outdated regulatory solutions must be removed, such as the tax treatment of ELTIF funds, shareholder register requirements and minimum number of shareholders

Rast platnih i institucija za elektronski novac: brže, strožije i raznovrsnije

„Plaćanja u Evropi ulaze u novu fazu: brža realizacija, stroža očekivanja u pogledu bezbjednosti i sve raznovrsniji poslovni modeli transformišu način na koji se vrijednost kreće preko granica i u svakodnevnoj upotrebi

Arnaud Clement, Rukovodilac sektora za plaćanja i inovacije u Udruženju bankara Luksemburga (ABBL)

Plaćanja u Evropi ulaze u novu fazu: brža realizacija, stroža očekivanja u pogledu bezbjednosti i sve raznovrsniji poslovni modeli transformišu način na koji se vrijednost kreće preko granica i u svakodnevnoj upotrebi. U Luksemburgu je ova evolucija vidljiva kako kroz regulatorni zamah, tako i kroz tržišne inicijative koje imaju za cilj da plaćanja "sa računa na račun" učine jednostavnijim na masovnom nivou. Konkretan primjer je predstojeće uvođenje Wero-a, evropskog digitalnog novčanika koji se očekuje od jula 2026. godine, što jasno ilustruje kako se instant plaćanja integrišu u svakodnevne navike potrošača i trgovaca.

Ove promjene bile su u fokusu nedavne konferencije Udruženja bankara Luksemburga (ABBL) o budućnosti plaćanja, na kojoj su banke, platne institucije, fintech kompanije i pružaoci infrastrukture istraživali kako saradnja između etabliranih igrača i inovatora postaje definišuća karakteristika ekosistema. Poruka je jasna: povjerenje i operativna otpornost ostaju principi o kojima se ne pregovara, ali će napredak zavisiti od sposobnosti industrije da isporuči inovacije na način koji je bezbjedan, interoperabilan i fokusiran na korisnika.

OD REGULATORNOG OTVARANJA DO ŠIRENJA TRŽIŠTA

Pojava platnih institucija (PI) i institucija za elektronski novac (EMI) direktno je povezana sa razvojem pravnog okvira Evropske unije. Prva Direktiva o platnim uslugama označila je prekretnicu, jer je omogućila nebankarskim regulisanim učesnicima ulazak na tržište pod harmonizovanim pravilima.

Luksemburg je bio među prvima koji su usvojili ove promjene, kombinujući regulatornu rigoroznost sa otvorenošću za nove

The growth of payment and e-money institutions: a diversified payments ecosystem

Arnaud Clément,
Head of Payments and Innovation, ABBL

Payments are entering a new phase in Europe: faster execution, stronger security expectations and more diverse business models are reshaping how value moves across borders and across everyday use cases. In Luxembourg, this evolution is visible both in regulatory momentum and in market initiatives that aim to make account-to-account payments more seamless at scale. A concrete example is the upcoming rollout of Wero, the European digital wallet expected from July 2026, which illustrates how instant payments are moving closer to daily consumer and merchant habits.

These shifts were at the heart of the ABBL's recent conference on the future of payments, where banks, payment institutions, fintechs and infrastructure providers explored how cooperation between established players and innovators is becoming a defining feature of the ecosystem. The message was clear: trust and operational resilience remain non-negotiable, but progress will depend on the industry's ability to deliver innovation in a way that is secure, interoperable and user-focused.

FROM REGULATORY OPENING TO MARKET EXPANSION

The emergence of payment institutions (PI) and electronic money institutions (EMI) is closely linked to the evolution of the EU framework. The first Payment Services Directive marked a turning point by enabling non-bank regulated players to enter the market under harmonised rules.

Luxembourg was among the early adopters, combining regulatory rigour with openness to new business models. This created a predictable environment for firms looking to establish regulated payment activities serving Europe from a single hub. It also

„Payments are entering a new phase in Europe: faster execution, stronger security expectations and more diverse business models are reshaping how value moves across borders and across everyday use cases

„Poruka za ekosistem je dosljedna: rast će se nastaviti, ali će uspjeh zavisiti od pouzdane implementacije, a ne isključivo od inovativnosti

poslovne modele. To je stvorilo predvidljivo okruženje za kompanije koje žele da uspostave regulisane platne aktivnosti i pružaju usluge u cijeloj Evropi iz jednog centra. Time je dodatno ojačana uloga Luksemburga u prekograničnim plaćanjima.

Vremenom su dalji koraci, uključujući PSD2 i evoluciju pravila o elektronskom novcu, dodatno proširili tržište i ubrzali pojavu različitih modela koji posluju širom Evrope.

Različiti modeli, različite potrebe klijenata

Jedan od glavnih zaključaka diskusije je da platne institucije (PI) i institucije za elektronski novac (EMI) ne predstavljaju jedinstvenu kategoriju aktera. One obuhvataju višestruke poslovne modele koji opslužuju različite potrebe:

- omogućavanje rada onlajn tržišta (marketplaces) i globalne trgovine
- pružanje platnih iskustava direktno usmjerenih ka potrošačima
- podrška uslugama za trgovce
- isporuka povezanosti i infrastrukture finansijskim institucijama.

Ova raznolikost pomogla je u podizanju očekivanja u pogledu upotrebljivosti, troškovne efikasnosti i dostupnosti usluga, dok je istovremeno podstakla inovacije u cijelom lancu vrijednosti.

U isto vrijeme, učesnici su naglasili da povjerenje ostaje presudno. Poslovanje u okviru regulisanog sistema, sa strožim zahtjevima za zaštitu sredstava klijenata, upravljanje i usklađenost, od suštinske je važnosti za održavanje povjerenja korisnika, partnera i supervizora.

KOMPLEMENTARNOST SA TRADICIONALNIM INSTITUCIJAMA

Uprkos rastu novih aktera, konferencija je potvrdila da banke ostaju centralni stub ekosistema plaćanja. Njihova snaga u oblastima usklađenosti, sprečavanja prevara, upravljanja likvidnošću i operativne otpornosti nastavlja da bude temelj sistema.

Umjesto izolovanog poslovanja, banke i institucije za plaćanje/elektronski novac (PI/EMI) sve više sarađuju kroz partnerstva, zajedničku infrastrukturu i integracije. Ovo odražava širi zaokret ka pružanju usluga kroz zajednički ekosistem.

ŠTA SLIJEDI: SKALIRANJE, BEZBJEDNOST I ODGOVORNOST

U narednom periodu, očekuje se da će PSD3 i predostojeća Uredba o platnim uslugama dodatno osnažiti ovaj pravac razvoja. Tržište će podržavati inovacije, ali će istovremeno zahtijevati efikasnije izvršenje, jasniju odgovornost i visoke bezbjednosne standarde.

U diskusijama o budućnosti izdvojilo se nekoliko ključnih tema:

- Prevare i odgovornost ostaće ključna pitanja, uz sve veća očekivanja od pružalaca platnih usluga
- Instant plaćanja i prateći alati nastaviće da podstiču širu primjenu
- Inovacije u oblastima digitalnog identiteta, tokenizacije i procesa zasnovanih na vještačkoj inteligenciji omogućiće nove načine korišćenja, pod uslovom da regulatorno upravljanja prati taj tempo.

Poruka za ekosistem je dosljedna: rast će se nastaviti, ali će uspjeh zavisiti od pouzdane implementacije, a ne isključivo od inovativnosti.

„The message for the ecosystem is consistent. Growth will continue, but success will depend on trusted implementation, not novelty alone

reinforced Luxembourg's role in cross-border payments.

Over time, subsequent milestones, including PSD2 and the evolution of e-money rules, broadened the market further and accelerated the diversity of models operating across Europe.

Diverse models, different customer needs

One clear takeaway from the discussion is that PI and EMI are not a single category of actors. They represent multiple business models, serving different needs:

- enabling marketplaces and global commerce
- providing consumer-facing payment experiences
- supporting merchant services
- delivering connectivity and infrastructure to financial institutions

This diversity has helped raise expectations around usability, cost efficiency and service availability, while also driving innovation across the value chain.

At the same time, participants stressed that trust remains decisive. Operating under a regulated framework, with robust requirements for safeguarding, governance and compliance, is essential to maintaining confidence among users, partners and supervisors.

COMPLEMENTARITY WITH TRADITIONAL INSTITUTIONS

Despite the growth of new actors, the conference confirmed that banks remain central to

the payments ecosystem. Their strengths in compliance, fraud prevention, liquidity management and operational resilience continue to underpin the system.

Rather than operating in silos, banks and PI/EMI increasingly collaborate through partnerships, shared infrastructures and integrations. This reflects a broader shift towards ecosystem delivery.

WHAT COMES NEXT: SCALE, SECURITY AND ACCOUNTABILITY

Looking ahead, PSD3 and the forthcoming Payment Services Regulation are expected to reinforce the direction of travel. The market will support innovation, while also demanding stronger execution, clearer accountability and higher security standards.

Several topics stood out in the forward-looking discussions:

- fraud and liability will remain defining issues, with increasing expectations on PSPs
- instant payments and supporting tools will continue to shape adoption
- innovations around digital identity, tokenisation and AI-enabled processes will enable new use cases, provided governance keeps pace.

The message for the ecosystem is consistent. Growth will continue, but success will depend on trusted implementation, not novelty alone.

Sudovi kaznili stotine „finansijskih mula“

Mnogi ljudi još uvijek ne shvataju da čak i naizgled bezazlena pomoć pri prenosu ili primanju novca može biti krivično djelo. Zato smatramo ključnim dugoročno jačanje finansijske i digitalne pismenosti, kao i objašnjavanje javnosti konkretnih rizika sa kojima se mogu susresti

U prvih deset mjeseci prošle godine, Policija Češke Republike zabilježila je 1.493 slučaja namjernog ili nehatnog pranja imovinske koristi stečene kriminalom. Prema podacima Vrhovnog državnog tužilaštva, 831 osoba je procesuirana u vezi sa takozvanim „pranjem novca“. Češko udruženje banaka (CBA) i Policija Češke upozoravaju da je pranje imovinske koristi stečene kriminalom kažnjivo i čak i kada je počinjeno iz nehata.

Broj osoba uključenih u pranje imovine stečene kriminalom bilježi blagi rast

Prema podacima Vrhovnog državnog tužilaštva, od početka godine do kraja novembra, ukupno 520 osoba suočilo se sa krivičnim gonjenjem ili skraćenim postupkom zbog pranja imovine stečene kriminalom, dok je još 311 osoba procesuirano zbog nehatnog oblika ovog krivičnog djela, što čini ukupno 831 osobu. U istom periodu prošle godine procesuirano je ukupno 695 lica, od čega 311 zbog nehatnog oblika ovog krivičnog djela. Sudovi su potom osudili 274 osobe za umišljajna krivična djela i 102 osobe za nehatna.

ili primanju novca može biti krivično djelo. Zato smatramo ključnim dugoročno jačanje finansijske i digitalne pismenosti, kao i objašnjavanje javnosti konkretnih rizika sa kojima se mogu susresti“, izjavila je Zdenka Hildova, direktorka CBA Educa.

Šta je pranje novca i ko su „finansijske mule“?

Uoči božićnih i novogodišnjih praznika raste regrutacija takozvanih finansijskih mula, odnosno ljudi koji su svjesno ili nesvjesno uključeni u pranje novca. To su osobe koje ustupaju svoj bankovni račun, lični identitet ili pristup finansijskim uslugama kako bi se prenio novac stečen prevarom ili drugim nezakonitim radnjama. Ova aktivnost uključuje ne samo transfer sredstava, već i otvaranje računa, dijeljenje pristupnih podataka za internet bankarstvo, primanje gotovine ili čak formalno obavljanje funkcije direktora kompanije. Iako na prvi pogled može izgledati kao obična „usluga“ ili laka zarada, takvo postupanje predstavlja pranje imovine stečene kriminalom i za njega je zapriječena kazna do pet godina zatvora.

„U praksi vidimo da mnogi ljudi još uvijek ne shvataju da čak i naizgled bezazlena pomoć pri prenosu

„Kod bilo kakve ponude za laku zaradu preporučuje se izuzetan oprez i provjera svih informacija. U suprotnom, rizikujemo da svoju sudbinu povjerimo u ruke anonimnom kriminalcu“, izjavila je Lenka Bradačova, vrhovna državna tužiteljka.

Kako počinioci kontaktiraju „finansijske mule“

Potencijalne žrtve kontaktiraju putem društvenih mreža, e-mailova, aplikacija za razmjenu poruka, lažnih portala za zapošljavanje i onlajn oglašavanja. Najčešće targetiraju mlade ljude, studente, strance koji su tek stigli u Češku, ekonomski ugrožene pojedince ili one koji traže privremeni posao.

Na šta treba obratiti pažnju

Tipični znaci da neko pokušava da vas iskoristi za pranje novca uključuju:

- Neželjene ponude za posao uz obećanje brze i lake zarade;
- Zahtjeve da koristite svoj bankovni račun za „obradu plaćanja“
- Komunikaciju putem anonimnih profila i e-mailova, često sa prapovisnim greškama
- Nedostatak opisa posla, zahtjeva za radnim iskustvom ili kontakt podataka kompanije koje je nemoguće provjeriti
- Pritisak da se sve obavi onlajn i u najkraćem mogućem roku.

TRADICIJA DUGA PREKO 150 GODINA

020 442 200

www.ziraatbank.me

Ziraat Bank

Montenegro

Courts have punished hundreds of money mules this year

Many people still do not realise that even seemingly innocent help with transferring or receiving money can be a criminal offence. That is why we consider it crucial to strengthen financial and digital literacy in the long term and explain to the public the specific risks they may encounter

In the first ten months of this year, the Police of the Czech Republic recorded 1,493 cases of intentional or negligent laundering of the proceeds of crime. According to the Supreme State Prosecutor's Office, 831 people have been prosecuted in connection with so-called "money laundering". The Czech Banking Association (CBA) and the Police of the Czech Republic warn that the laundering of proceeds of crime through negligence is also punishable.

The number of people involved in the laundering of criminal proceeds is growing slightly

According to the Supreme State Prosecutor's Office, from the beginning of the year until the end of November, a total of 520 people faced criminal prosecution or summary pre-trial proceedings for laundering the proceeds of crime, and another 311 for the negligent form of this crime, i.e. a total of 831. In the same period last year, a total of 695 persons were prosecuted, 311 of them for the negligent form. The courts then punished 274 people for intentional offences and 102 for negligent ones.

"In practice, we see that many people still do not realise that even seemingly innocent help with transferring or receiving money can be a criminal offence. That is why we consider it crucial to strengthen financial and digital literacy in the long term and explain to the public the specific risks they may encounter," says Zdeňka Hildová, Director of CBA Educa.

What is money laundering and who are the "money mules"?

In the run-up to Christmas, the recruitment of so-called "white horses", i.e. people who are either knowingly or unknowingly involved in "money laundering", is on the rise. These are people who provide their bank account, personal identity or access to financial services to transfer money from fraud or other illegal activities. This activity includes not only the transfer of funds, but also setting up accounts, sharing internet banking access, receiving cash or even formally acting as a company director. While at first glance it may appear to be merely a "handout" or easy money, such conduct constitutes laundering the proceeds of crime

and carries a penalty of up to five years in prison.

"With any such offer of easy profit, it is advisable to be extremely cautious and to verify all information. Otherwise, we risk entrusting our fate into the hands of an anonymous criminal," said Lenka Bradáčová, the Supreme State Prosecutor.

How perpetrators address "money mules"

They contact their potential victims through social networks, emails, chat applications, fake job portals and online advertising. They most often target young people, students, new foreigners to the Czech Republic, economically disadvantaged individuals or those looking for short-term work.

What to look out for

Typical signs that someone is trying to use you for "money laundering" include:

- Unsolicited job offers with promises of quick and easy money,
- Requests to use your bank account to "process payments",
- Communication through anonymous profiles, emails, often with spelling mistakes
- Missing job descriptions, experience requirements, company contacts that cannot be verified,
- Pressure to get everything online and fast.

ADRIATIC BANK

Sigurna štednja koja se isplati

EKS 3,30%

godišnje za
oročenje sredstava
na 13 mjeseci

Akcijna
ponuda
traje do
31.3.2026.

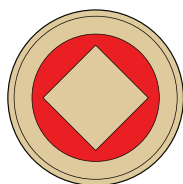
REPREZENTATIVNI PRIMJER

Za iznos štednje od 50.000,00€ i period oročenja od 13 mjeseci, godišnja efektivna kamatna stopa (EKS) iznosi 3,30%. Ukupna neto prihodovana kamata iznosi 1.483,39€ i predstavlja bruto kamatu umanjenu za iznos poreza na dohodak fizičkih lica od 15% i pretpostavljenog prireza na porez od 15%.

U obračun efektivne kamatne stope uključena je godišnja nominalna kamatna stopa, bez dodatnih troškova i naknada. Ukupan iznos na kraju perioda oročenja iznosi 51.483,39€, što predstavlja zbir uloženog depozita i obračunate neto kamate.

Reprezentativni primjer je iskazan na primjeru obračuna od 16.1.2026. godine. Kalkulator je informativnog karaktera, a stvarni iznos može varirati u zavisnosti od dana deponovanja sredstava i uslova banke.

Za više detalja posjetite www.adriaticbank.com

UDRUŽENJE BANAKA
CRNE GORE

ASSOCIATION OF
MONTENEGRIN BANKS

UDRUŽENI OKO ZAJEDNIČKOG CILJA

Addiko Bank AD Podgorica
Adriatic bank
Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica
Erste Bank AD Podgorica
Hipotekarna Banka AD Podgorica
Lovćen banka AD
NLB Banka
Prva banka Crne Gore 1901.
Universal Capital Bank
Zapad Banka AD Podgorica
Ziraat Bank